

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK, MEDIER OCH
KOMMUNIKATION**

DET OKROSSBARA GLASTAKET I SVENSK POLITIK?

En kvalitativ studie om porträtteringen av svenska kvinnliga partiledare i media i samband med deras avgång

Av Moa Axman & Maja Fren din

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2017
Handledare:	Nicklas Håkansson
Kursansvarig:	Malin Sveningsson

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT 2017
Handledare: Nicklas Håkansson
Kursansvarig: Malin Sveningsson
Sidantal: 46
Antal ord: 15 985
Nyckelord: Gudrun Schyman, Mona Sahlin, Anna Kinberg Batra, kvinnlig politiker, partiledare, porträttering, avgång, könsstereotyper, textanalys, genus, politik, Aftonbladet, Svenska Dagbladet

Syfte: Syftet med denna studie är att undersöka hur svenska kvinnliga partiledare har porträtterats i svensk media i samband med deras avgångar och undersöka om det skett någon förändring över tid ur ett genusperspektiv.

Teori: Medielogik, dagordningsteori, framing, genusteori.

Metod: Kvalitativ textanalys (ECA-modellen)

Material: 113 tidningsartiklar från Aftonbladet och Svenska Dagbladet.

Resultat: Resultatet visade på en könstereotypisk porträttering av kvinnliga partiledare i svensk media i samband med deras avgångar. Vår studie stödjer flera genusteoretiska antaganden som legat till grund för undersökningen. De tre partiledare som analyserats, Gudrun Schyman, Mona Sahlin och Anna Kinberg Batra har till stor del porträtterats negativt i samband med sina avgångar. De framställs samtliga med ett flertal negativa ledarskapsegenskaper, så som icke politiskt trovärdiga, otillräckliga och inkompetenta i medierapporteringen. Däremot beskriv partiledarna i retroperspektiv mer positivt där de tillskrivs positiva ledaregenskaper och kvalitéer. Studien har även visat på tendenser till en förändring över tid ur ett genusperspektiv där fokus på kön och utseende får mindre utrymme i media än tidigare.

Förord

Stort tack till alla som på något sätt varit delaktiga och hjälpt oss att kunna skriva den här uppsatsen. Ni är guld! Ett extra tack vill vi rikta till vår handledare Nicklas Håkansson, som under arbetets gång hjälpt oss och kommit med kloka råd och tankar.

Avslutningsvis vill vi säga det största tack till alla världens kvinnor som kämpat och tagit plats i politikens korridorer. Tack för ni gjort det möjligt och banat fortsatt väg för kvinnor i kommande generationer. Sprickorna i glastaket är er förtjänst. *Nu spräcker vi det!*

Executive summary

In 2015 Anna Kinberg Batra was elected first female party leader for the Moderate Party in Sweden. Only two years later, after an intense month of critique and demands of her resignation, Kinberg Batra left her post as party leader. Anna Kinberg Batra said in an interview shortly after her resignation that she wishes that her daughter one day gets to see a woman as prime minister of Sweden. Thus, Sweden is the only country in Scandinavia, who has not yet had a female prime minister.

Previous studies regarding the portrayal of female and male politicians in media have shown that there is a significant difference between the sexes. Studies show that women are portrayed unfavorably, often focusing on appearance and/or their personal life. Media manages to maintain those social norms and structures that limit possibilities for women in politics. Social representation within different professions is a democratic issue. If a social group, such as sex or ethnicity, dominates a certain profession, it is regarded as a problem. Politics and government is a profession attributed with a lot of power and influence in the society, and it is of great importance that different social groups are represented.

The purpose of this essay is to study the portrayal of female party leaders in Swedish media, in connection to their resignation. The essay focuses on three main issues, the way the party leaders are portrayed as leaders, the way their personal characteristics are portrayed and if there are any differences and/or similarities in the portrayal of the different party leaders resignations. The study is based on a qualitative text analysis, ethnographic content analysis method. 113 articles from the newspapers Aftonbladet and Svenska Dagbladet were analyzed.

The theoretical framework is built on theories that focus on the influence of media in society, such as agenda-setting, framing as well as media logic. These theories are combined with gender theories and other previous studies that focus on the portrayal of women and men in politics.

The result of this study suggests that there are some occurrences of gender stereotypical portrayal of female party leaders in conjunction with their resignation. Our study supports several gender studies that the study is based on. The portrayal of the three analysis objects, Gudrun Schyman, Mona Sahlin and Anna Kinberg Batra, has shown tendencies to be described with negative leadership qualities, such as incompetent and politically untrustworthy. The study has also shown tendencies of a change over time. That the focus on the party leader's personal life and appearance are given less space in the media coverage than before.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INTRODUKTION.....	1
1.1. Hypotes.....	1
1.2 Bakgrund.....	2
1.3. Studiens relevans.....	2
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
3 TIDIGARE FORSKNING.....	5
4. TEORETISKT RAMVERK.....	9
4.1 Genusforskning.....	9
4.1.1.Genuskontraktet.....	9
4.1.2.Stereotyper.....	9
4.1.3 Härskartekniker och dubbelbestaffning.....	11
4.2 Medieteori.....	11
4.2.1 Medielogik.....	11
4.2.2.1 Personifiering.....	13
4.2.2 Dagordningsteorin.....	13
4.2.2 Framing.....	14
5. METOD.....	15
5.1 Urval och avgränsning	15
5.1.1 Analysobjekt	15
5.1.1 Analysmaterial	16
5.1.1 Val av format.....	17
5.1.1 Tidsperiod	17
5.2 Personporträtt.....	18
5.2.1 Gudrun Schyman.....	18
5.2.1 Mona Sahlin.....	19
5.2.1 Anna Kinberg Batra.....	20
5.3 Tillvägagångssätt.....	21
5.4 Metoddiskussion.....	22
6. RESULTAT OCH ANALYS.....	24
6.1 Hur framställer svenska medier kvinnliga partiledares avgångar ur ett medieteoretiskt perspektiv?.....	24
6.2 Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i relation till deras personliga egenskaper i samband med respektive avgång?.....	29
6.3 Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i sin yrkesroll i samband med respektive avgång?.....	31
6.4 Finns det några likheter och/eller skillnader i porträtteringen av de olika partiledarnas avgångar ur ett genusperspektiv?.....	33
SLUTDISKUSSION	38
8. REFERENSER	41
BILAGA 1 - Analysschema	45
BILAGA 2: Analysprotokoll	47

"If my critics saw me walking over the Thames they would say it was because I couldn't swim."
Margaret Thatcher

I INTRODUKTION

Den tionde januari 2015 blev Anna Kinberg Batra vald som första kvinnliga partiledare för Moderaterna. Drygt två år senare, efter att partiet rasat till sitt lägsta förtroende på 15 år och efter månader av kritik och en intensiv vecka av avgångskrav valde Anna Kinberg Batra att lämna partiledarposten (Gustafsson, 2017, 25 augusti). Avgången av Anna Kinberg Batra fick en omfattande medierapportering, och veckan innan hon avgick följdes intensivt. Flera röster höjdes som menade att den negativa kampanj som uppmärksammats inom partiet varit på grund av att hon är kvinna, och att kritiken hon fått utstå inte skulle varit lika hårt om hon varit en man (ibid).

Sverige är det enda landet i Norden som ännu inte haft en kvinnlig statsminister och verkar ha ett glastak som är svårt att krossa. Fenomenet *glastaket* brukar användas för att förklara det osynliga hindret som tillåter kvinnor att avancera en bit upp i hierarkin, men sedan hejdas innan de når de högsta positionerna, i detta fall, statsministerposten. Anna Kinberg Batra, sade själv under presskonferensen i samband med hennes avgång att hon hoppas på att hennes dotter under sin livstid en dag kommer få uppleva en kvinna som statsminister i Sverige (Eklundh & Gerdfeldter, 2017, 25 augusti).

Medias porträttering har stor betydelse för hur landets politik presenteras och hur medborgare uppfattar sina beslutsfattare, vilket gör det av stor vikt att det finns en jämställd rapportering för kvinnor i media. Det finns ett intresse att göra en närmare undersökning som berör hur medierapporteringen sett ut för kvinnliga partiledare och deras avgångar för att se om det finns eventuella mönster för hur dessa blir skildrade.

I.1 Hypotes

Inför vår studie fanns en idé om att kvinnor blir porträtterade i relation till sitt kön och tillhörande könsstereotyper. Däribland att kvinnliga ledare framställs i media med tämligen stort fokus på utseende och framställs som känslolösta. De kvinnliga ledarna blir därmed porträtterade avvikande från den normativa bilden av en ledare som är en man och befäster vidare den existerande normen. Det finns även en tanke om att kvinnor porträtteras i relation till deras privatliv och förmåga att balansera det privata och professionella. Vår hypotes var att detta skulle ta sig tydligt uttryck i medierapporteringen i samband med deras avgångar. Detta då ”ofrivilliga” avgångar ofta innebär en hel del kritik och skandaler som utspelar sig i media.

1.2 Bakgrund

Sedan 1910-talet har Sverige totalt haft sju kvinnliga partiledare. Den första kvinnan att bli partiledare i Sverige var centerpartisten Karin Söder som blev vald till partiledare 1985 (Bäck & Walther, 2015). Centerpartiet med sina tre kvinnliga partiledare är det parti som har haft flest kvinnor på posten medan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna endast har haft varsin kvinnlig partiledare vid ett tillfälle (Bäck & Walther, 2015). Fortfarande har dock ingen kvinna fått axla rollen som Sveriges statsminister.

Den sociala representationen inom olika yrken är en grundläggande demokratisk fråga. Om ett yrke domineras av en social grupp, oavsett om det är klass, kön eller etnicitet, så är det ett demokratiskt problem (Djerf-Pierre i Asp, 2012). Politik är ett yrke som tillskrivs stor makt som beslutsfattare i samhället, och för ett sådant yrke är det av stor vikt att det finns en representation av olika sociala grupper. Hur representationen ser ut inom politikens toppskikt kan därigenom ha stor betydelse för samhället i stort.

Politiken och statsmakten har länge dominerats av män, vilket resulterat i att yrkesområdet associeras som ett manligt yrke. För att nå en förändring i synen på politik som manligt yrke krävs att kvinnor får ta en större roll och att fördelningen blir mer jämlik (Sapiro i Philipps, 1998). Medias roll som tredje statsmakt och granskare av staten blir extra viktig när det handlar om hur folkets främsta företrädare blir porträtterade. I en allt mer medialiserad omvärld fungerar medierna som en rekonstruktion av verkligheten, med funktion att sortera och strukturera relevant information till medborgarna (Strömbäck, 2004). Hur de väljer att porträttera och vinkla blir därmed oerhört viktigt för den mediala representationen av den politiska ledaren.

Med bakgrund i genusforskning och hur mediala strukturer kan påverka stereotypa könsroller är vår ambition med den här studien att undersöka hur svenska kvinnliga partiledare har porträtterats i samband med deras avgång. Det finns även ambition att vidare analysera om det skett någon förändring över tid för hur den kvinnliga ledaren har gestaltats, och vad för typ av förändring som i så fall skett.

1.3 Studiens relevans

Studien är relevant i flera aspekter. Den kommer dels att bygga vidare på tidigare forskning och bidra med ökad kunskap inom medial representation av kvinnliga ledare. Den kommer också ge en intressant ny tappning i och med Anna Kinberg Batras avgång. Feministiska statsvetare som Maud Eduards och Anna G Jónasdóttir (i Almlöv et al., 1994) har pekat på att mäns förmåner eller ansvar som grupp sällan diskuteras i svensk demokrati och att det utgör ett politiskt problem. Detta motiverar också den inomvetenskapliga relevansen för studien.

Den mediala rapporteringen kring den politiska ledaren har tidigare studerats ur flera olika perspektiv, men då ofta haft sitt fokus på jämförelsestudier mellan män och kvinnor, inte sällan med ett kvantitativt angreppssätt. En mer nyanserad analys som har sitt fokus på den kvinnliga ledaren tycks saknas i den svenska forskningen. Den kvalitativa analysen vi har för avsikt att göra kommer bidra till en mer nyanserad bild för hur just kvinnor porträtteras, för att vidare kunna se om det skett en eventuell förändring

över tid. Studien kan på så vis hjälpa till att avslöja om media blivit mer medveten i sin rapportering över tid men även göra ett försök till att utröna vad som finns kvar att arbeta med för media ur ett genusperspektiv. Förhoppningen är att kunna upptäcka strukturer och idéer typiska i skildringen av kvinnor, som sedan även kan bana väg för liknande studier och undersökningar.

Tidigare studier som gjorts på politiska ledare fokuserar ofta på valår och är gjorda i samband med att nya partiledare ska väljas, det finns dock ett intresse i att även se hur politiker blir porträtterade i samband med deras avgångar. Detta för att se hur politiker blir porträtterade när de redan är etablerade i media och bland väljare, men även i samband med kritik och skandaler.

Studien är också av relevans för de tidningar som studien avser att studera. Den kan även tillföra kunskap till svensk media i allmänhet. En ökad kunskap för hur media väljer att porträttera kvinnliga partiledare kan därmed hjälpa till att skapa en djupare förståelse för hur detta påverkar de svenska medborgarnas syn på dessa.

Det finns vidare ett bredare intresse i studien, då de eventuella mönster som påträffas även skulle kunna återfinnas i andra yrkesområden. Kvinnor som strävar efter ledande positioner inom yrkesområden även utanför politiken kan dra nytta av kunskap kring medierapportering för kvinnor för att öka sin medvetenhet.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie är att undersöka hur svenska kvinnliga partiledare har porträtterats i svenska medier i samband med deras avgångar och undersöka om det skett någon förändring över tid ur ett genusperspektiv. Utifrån detta syfte har fyra frågeställningar formulerats:

1. Hur framställer svenska medier kvinnliga partiledares avgångar ur ett medieteoretiskt perspektiv?

Denna frågeställning syftar till att besvara hur svenska medier porträtterar kvinnliga partiledare i samband med avgång, utifrån ett medieteoretiskt perspektiv. Med hjälp av medieteorier såsom dagordningsteorin, framing och medielogik med dess berättartekniker ämnar frågan att identifiera specifika tekniker och val som tidningarna gör när det gäller porträtteringen av de kvinnliga partiledarna. Detta innefattar vidare även val av vinkel och fokus på artiklarna.

2. Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i relation till deras personliga egenskaper i samband med respektive avgång?

Denna frågeställning syftar till att besvara hur de kvinnliga partiledarnas personliga egenskaper framställs i svensk media i samband med deras respektive avgång.

3. Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i sin yrkesroll i samband med respektive avgång?

Denna frågeställning syftar till att besvara hur de kvinnliga partiledarna porträtteras som partiledare och yrkesperson i svensk media i samband med deras respektive avgångar.

4. Finns det några likheter och/eller skillnader i porträtteringen av de olika partiledarnas avgångar ur ett genusperspektiv?

Denna frågeställning syftar till att besvara om det finns några likheter och/eller skillnader i resultaten från frågeställning ett och två och hur det i så fall tar sig uttryck. Med hjälp av denna fråga kommer vi att kunna se om det skett någon form av förändring i medias rapportering av kvinnliga partiledares avgångar över tid.

3 TIDIGARE FORSKNING

Kvinnliga partiledare utmärker inte sig bara genom att de historiskt sett är få utan även i andra avseenden (Bäck & Walther, 2015). Statsvetaren Diana O'Brien publicerade 2015 en artikel i tidskriften *American Journal of Political Science* där hon undersökt kvinnliga partiledares situationer i elva länder mellan åren 1965 och 2013 (O'Brien, 2015). Hon tittade i sin undersökning bland annat på när kvinnor tenderar till att komma till makten och kom fram till att kvinnor *oftare* tenderar att komma till makten i:

- små partier
- partier i opposition
- partier som backade i föregående val

(O'Brien, 2015).

O'Brien redovisar även att det är också vanligare att kvinnor lämnar över partiledarskapet om nästa valresultat inte lever upp till förväntningarna (O'Brien, 2015). O'Brien menar att det faktum att kvinnor främst blir partiledare när det går dåligt för ett parti dels handlar om att partiledarpositionen blir mindre attraktiv när partiet förlorat ett val, eller då partiet har förlorat makten att regera och har mindre resurser att röra sig med (ibid). Partierna kan då tänkas vara beredda i högre utsträckning att prova alternativa strategier, så som att välja en kvinnlig ledare (ibid).

De svenska statsvetarna Hanna Bäck och Daniel Walther (2015) bekräftar O'Briens resultat om att kvinnor framförallt kommer till makten i småpartier också länge hade stöd i den svenska politiken (Bäck & Walther, 2015). Denna trend bröts inte förrän 2007 då Mona Sahlin tog över Socialdemokraterna (ibid). O'Briens andra två teser har däremot vist stöd än idag. Samtliga sju kvinnliga partiledare i Sveriges historia har tagit över partiledarposten efter att deras parti gjort ett dåligt riksdagsval (ibid). Sex av de sju kvinnliga ledarna tog också över när deras parti satt i opposition. Bara Annie Lööf som tog över 2011 när Centern var en del av den sittande regeringen bryter mot denna trend (ibid). Dock tog Lööf över efter en annan kvinna, vilket kan upplevas som en mindre dramatisk händelse.

Att ta detta i beaktande när vi gör vår forskning ger oss en förförståelse av historien bakom kvinnliga partiledare och hur detta eventuellt påverkar medias rapportering. Till exempel, om kvinnor oftare tillsätts som partiledare när deras parti befinner sig i opposition eller när partiet har backat sen förra valet, kanske kan vara en av förklaringskrafterna till att de blir mer kritiskt granskade i medierna då förutsättningarna för deras tillträde inte varit ultimata.

Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia? av Tobias Bromander (2012) belyser forskningsfrågan hur den svenska medierapporteringen behandlar kvinnor och män som är inblandade i politiska skandaler. Bromander menar att kvinnor i flera avseenden blir hårdare granskade än män i svensk media, och att det framförallt inte är en nackdel att vara man i en politisk skandal (ibid). Studien visar även att i fall där det riktas avgångskrav så är mediernas gestaltning av kvinnor är mer dömande. Räkntat i procent krävs kvinnor på avgång i 53 procent av skandalerna och män 36 procent (ibid).

Vidare tar Bromander upp flera undersökningar som behandlar frågan om kvinnor avgår oftare än män och visar på tydliga tendenser att så är fallet (Allern, Kantola, Pollack och

Blach-Orsten i Bromander, 2012). Undersökningar visar även att kvinnor lämnar sina politiska uppdrag frivilligt i högre utsträckning än män (Åkerlind och Escobar Martinez i Bromander, 2012). Bromander menar att medierna har makt att påverka om en person behöver avgå eller ej efter en skandal. Även om medierna aldrig formellt kan avsätta en politiker kan medietrycket och intensiteten blockera politiska beslut och påverka det politiska uppdraget vilket kan medföra att politikern lämnar sin post (Sjölin i Bromander, 2012).

Att kvinnor i flera avseenden då missgynnas i medierapporteringen kan påverka människors föreställningar om kvinnor och män i politiken. I en politisk skandal har människor sällan tillgång till annan information än den som uttrycks i media (Bromander, 2012). Detta kan leda till att människors uppfattning om en viss politiker formas utifrån mediernas spegling av händelsen och komma att påverka vad medborgarna har för förväntningar och krav på kvinnliga och manliga politiker (ibid). Om kvinnor och män inte mäts utifrån samma moraliska mått är det ett demokratiskt problem, och sättet som medierna väljer att porträttera politiska ledare kan ha stor betydelse för hur människor bedömer dem (ibid).

Med avstamp i Bromanders avhandling finns anledning att vidare problematisera kring den kvinnliga ledarens avgång och framförallt mediernas rapportering om henne. Att även titta på den eventuella förändringen som skett över tid kan ge nya insikter i hur utvecklingen av en mer jämställd rapportering ser ut.

Competent Enough, but Would You Vote for Her? (Bligh et al., 2012) är en amerikansk studie som undersöker relationen mellan politikerns kön, hur rapporteringen i medierna ser ut och vem väljarna väljer att rösta på. I studien undersöker forskarna attityder hos en grupp väljare före och efter att de fick läsa positiva och negativa artiklar om utvalda politiker (Bligh et al., 2012). Studien visar på att negativa artiklar har stor inverkan på hur väljaren i fråga kommer att rösta (ibid). Studiens resultat är av intresse då vi ämnar undersöka hur tre kvinnliga partiledares avgångar har framställts och porträtterats i medierna under perioden som ledde upp till deras avgång. Med bakgrund mot Bligh et als resultat finns det fog för att tror att mediernas rapportering påverkar den allmänna opinionen även här och kan ha haft betydelse för partiledarens avgång. Även om vår studie fokuserar på ett sändarperspektiv kan detta resultat bidra till en mer mångfacetterad förståelse av situationen i fråga.

Johannes Bjerling har i sin doktorsavhandling *The Personalisation of Swedish Politics* (2012) undersökt graden av personifiering av politiker i massmedier. En av huvudfrågorna i studien syftar till att undersöka om medias personifiering av partiledare har ökat över tid. Avhandlingen visar att framförallt kvällstidningar väljer att gestalta kvinnliga politiker allt mer personifierat. Detta resultat kommer fungera som bakgrund till vår studies analys för att kunna urskilja om det finns några eventuella skillnader i medierapporteringen av olika partiledare.

Hammarlin och Jarlbros *Kvinnor och män i offentlighetens ljus* från 2014 undersöker mediebilderna av Sveriges makthavare. Deras resultat visar att tidningsartiklar som handlar om manliga politiker har ett större fokus på politiska sakfrågor än vad tidningsartiklar som handlar om kvinnliga politiker har (Hammarlin & Jarlbro, 2014). Kvinnorna tenderar istället att få frågor som berör deras privatliv, utseende och hur de

balanserar yrkeslivet med familjelivet (ibid). Det visade sig också att män får ett större medialt utrymme än vad kvinnliga politiker får (ibid).

I studien menar författarna att män oftare porträtteras med ledarskapsförmågor och förknippas med ideala personlighetsdrag (Hammarlin & Jarlbro, 2014). Positiva ledarskapsegenskaper enligt Hammarlin och Jarlbro är kompetens, styrka, balans, självsäkerhet och att benämnas som en "frälsare". Vidare är negativa ledarskapsegenskaper som de nämner inkompetens, osäkerhet, otillräcklig och känslighet (ibid). Studien visar att positiva ledarskapsegenskaper figurerar i 75 % av artiklarna där manliga partiledare är huvudfokus, medan det bara förekommer i 25 % av artiklarna där kvinnliga partiledare gestaltar (ibid). Även männens positiva betydelse för partiet benämns i så mycket som 66 % av artiklarna medan för kvinnor är så fallet i bara 25 % av artiklarna. De lyfter fram det faktum att kvinnliga politiker så som Mona Sahlin och Maud Olofsson inte beskrivits som kompetenta, intelligenta och erfarna utan istället har de lyfts fram med hjälp av en man (ibid). Maud Olofsson beskrivs till exempel som "Haralds jänta" efter sin pappa och Mona Sahlin beskrivs som "Ingvar Carlssons kronprinsessa" (ibid).

Att se vilka ledaregenskaper de kvinnliga partiledarna blir tillskrivna i vår studie och hur de porträtteras i sina yrkesroller och därmed en viktig del i helhetsbilden av hur kvinnorna porträtteras.

Karen Ross och Annabelle Sreberny-Mohammadi publicerade sin studie *Playing house - gender, politics and the news media in Britain* 1997. I studien intervjuade de ett antal kvinnliga ledamöter i det brittiska parlamentet om deras relation till nyhetsmedia och vad de ansåg om den mediala representationen. Många tidigare studier har haft sitt fokus på innehållsanalys och det är sällan som de politiska aktörerna själva får komma till tals, framförallt kvinnliga aktörer (Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997). Kvinnorna beskrev sättet som media rapporterade om dem som olämpligt fokuserat på kvinnans personliga stil, utseende och modemedvetenhet, och att det skapades en länk mellan deras utseende och förmåga att göra sitt jobb.

"[...] Women are never the right age. We're too young, we're too old. We're too thin, we're too fat. We wear too much make-up, we don't wear enough. We're too flashy in our dress, we don't take enough care. There isn't a thing we can do that's right."

(Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997).

Ross och Sreberny-Mohammadi menar att objektifieringen av kvinnorna är ett symptom på hur kvinnors kroppar betraktas i samhället mer generellt. Kvinnor tenderar att bli sedda som ett sexuellt objekt oavsett det övriga nyhetsvärdet. En kvinnlig politiker beskrivs som en *kvinnlig* politiker och hennes kön tenderar att vara den primära beskrivningen av henne, till skillnad från den manliga politikern som istället är normen (Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997).

Något anmärkningsvärt är att trots att kvinnorna var medvetna och missnöjda med sättet de blev porträtterade verkade de samtidigt acceptera situationen. Många såg det inte heller som något negativt att blir personifierade, utan att de gjorde dem mer lättillgängliga för allmänheten (Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997). Politikernas uppfattning om att de själva inte påverkas av medierapporteringen går emot den allmänna idén om att media

skulle spela stor roll i att påverka allmänhetens attityder och åsikter. Det handlar dock snarare om deras tro på sig själva och deras egna starka integritet som skyddar dem från att bli offer för medierna.

Det finns även en hel del uppsatser i närliggande områden som har intresserat och inspirerat oss. *Kvinnliga individer, manliga politiker* är en uppsats av Erik Svensson och Anders Karlsson, (2015) som undersöker hur manliga och kvinnliga partiledare framställdes i medier under valrörelsen 2014. Författarna gjorde en kvantitativ innehållsanalys med hjälp av artiklar från DN, SvD, Aftonbladet och Expressen. Resultatet av studien visade att det inte finns någon speciellt stor skillnad på hur män respektive kvinnor framställdes i svenska medier. Däremot var det desto större skillnad på hur de framställdes i dagspress jämfört med kvällspress (Svensson & Karlsson, 2015).

Det omvända presidentvalet är en uppsats skriven av Ivana Milovanovic och Julia Persson, 2016, och är en kvalitativ studie som behandlar medieporträtteringen av Hillary Clinton och Donald Trump. Syftet var att undersöka likheter och skillnader i hur svensk media porträtterar dessa inför presidentvalet 2016, utifrån ett genusperspektiv. Deras resultat visade att det fanns fler skillnader än likheter i porträtteringen av de båda ledarna och förvånande nog en omvänd könsstereotypisk porträttering där Trump framstår negativt medan Clinton framställs mycket mer kompetent och trovärdig som politiker (2016). Uppsatsen utgick från intressanta teorier och genusforskningen ligger i linje med vår studies teoretiska utgångspunkt, vilket hjälper oss i sökningen av relevant forskning.

Who's that girl från 2016 av Jessica Kjellström och Annica Levin Lundberg är en C-uppsats som gör en kvalitativ undersökning om hur en blivande partiledare, i detta fall Anna Kinberg Batra, framställs och porträtteras inför partiledarvalet 2015 (Kjellström & Lundberg, 2016). De fann att i de artiklar som analyserats fick Anna Kinberg Batra sällan själv komma till tals, utan hon blev oftare kommenterad och beskriven av andra (ibid). Det var ett stort fokus på hennes offentliga roll och endast i några enstaka artiklar nämns hon i relation till sitt privatliv (ibid). Studiens resultat visade också att det fokuseras nästan ingenting på genus eller hennes könstillhörighet. Majoriteten av artiklarna var neutrala, men i de fall en vinkel fanns så var dessa artiklar oftare negativa och förminskande, snarare än positiva (ibid). Studiens empiri fungerar som ett bra stöd till vår studie och ger oss en förkunskap på området i hur Anna Kinberg Batra har blivit porträtterad innan sin avgång.

4 TEORETISKT RAMVERK

För att kunna genomföra vår analys så har vi valt att utgå från ett antal teoretiska utgångspunkter. I detta kapitel följer en presentation av dessa och en förklaring till hur vi har implementerat dem i studien. Det teoretiska ramverket är indelat i två delar där den första delen behandlar teorier och antaganden om genus medan del två innefattar de medieteorier som studien grundar sig på.

4.1 Genusforskning

De två centrala begreppen man brukar tala om inom genusforskning är kön och genus. Kön beskriver det biologiska könet medan genus syftar det till det sociala könet (Jarlbros, 2013). Antropologen Gayle Rubin etablerade kön och genus som begrepp på sjuttioalet och hävdade att genus är en kulturell tolkning snarare än en biologisk faktor och att sociala relationer är det som gjort att vi människor gör uppdelningen manligt/kvinnligt och man/kvinna (Jarlbros, 2013). Genusforskning fokuserar huvudsakligen på att kartlägga och analysera vilken roll kön och genus spelar i samhället, och vidare hur olika beteenden och åsikter kan skapa sociala konstruktioner och ojämlikheter mellan könen (Hirdman, 2003).

4.1.1 Genuskontraktet

En genusteori som ligger till bakgrund för den här studien är *genuskontraktet*. Denna teori, skapad av Yvonne Hirdman, har sitt ursprung i att det finns ett ideal för kvinnor och mäns förväntade beteende. Ur detta genuskontrakt föds normer och idéer för hur könen bör vara och uppföra. Dessa formas sedan i linje med redan etablerade könsnormer i samhället (Hirdman, 2003). Hirdman menar alltså att det finns sociala och strukturella skillnader mellan könen vad gäller ansvar, rättigheter och skyldigheter (ibid). Hammarlin och Jarlbros lyfter detta vidare och menar att dessa ojämlikheter som framförallt kvinnor står inför bland annat tydliggörs när kvinnor i ledande samhällsroller såsom politiker beskrivs i medier (Hammarlin & Jarlbros, 2014). Politik är något som länge har dominerats av män och rollen som politiker blir därmed en manlig norm (Phillips, 1998). Detta tar sig uttryck i hur kvinnliga ledare och politiker blir definierade i medier, då de gärna förknippas med sin könstillhörighet och beskrivs som "kvinnliga" politiker (Hammarlin & Jarlbros, 2014). Genuskontraktet kommer på så sätt att fungera som stöd till andra begrepp som vilar på denna teori.

4.1.2 Stereotyper

Ett begrepp som ofta används när man pratar om genus är stereotyper. Medierna använder stereotyper som ett verktyg för att förenkla olika samhällsfenomen. Begreppet fick sin förklaring 1922 av mannen som myntade begreppet, Walter Lippman, som menade att stereotyp är som "*förenklade bilder i våra huvuden*" (Lippman, 1922) Vi människor tenderar till att förenkla genom att kategorisera tidigare erfarenheter och kunskaper och stereotyper används för att ge oss en förväntning som kan hjälpa oss förklara vissa beteenden (Hinton, 2003). Den här kategoriseringen som görs sker ofta per automatik. Vi noterar till exempel människors ålder, kön och etnicitet och placerar dem vidare i olika kategorier. Varje kategori hjälper sedan till att skapa en stereotyp. Stereotyper medför alltså oftast en maktaspekt, detta då generellt sätt så tenderar

stereotyper att gynna en grupp och missgynna en annan. Stereotyperna hjälper sedan till att upprätthålla den sociala och symboliska samhällsordningen (ibid).

I boken *Kraftfält: Kön i journalistikforskning* (1998) av Birgitta Ney listar Maria Edström ett antal kvinnliga och manliga stereotypa attribut som kan tänkas bli förstärkta eller försvagade av sättet de används i medierna (Ney, 1998). Även dessa stereotypa attribut kommer användas i vår analys.

Tabell 1. Könstereotyper enligt Maria Edström:

KVINNOR	MÄN
Emotionell	Rationell
Förtrolighet ger bekräftelse	Prestation ger bekräftelse
Relationsbenägen	Maktkampsbenägen
Aggressionshämmad	Våldsam
Underrepresentation	Överrepresentation
Familj	Arbete
Låg status	Hög status
Passiv	Aktiv
Labil	Stabil
Tvåsamhet	Grupp
Erkänner känslor	Förnekar känslor
Känsla	Förnuft
Utseende	Karaktär
Vackra	Starka

Stereotypens förändring över tid

Amanda Diekman och Alice Eagly publicerade en studie år 2000, där de tittat på den dynamiska förändringen av sociala stereotyper och konstruktioner, mer specifikt förändringen av de olika könen (Diekman & Eagly, 2000). Rollerna som kvinna och man har med tiden blivit mer jämbördig, framförallt på grund av att kvinnor idag i högre utsträckning arbetar. Mannens roll är samtidigt tämligen statisk och har inte förändrats avsevärt mycket. Män har följaktligen inte övergått till typiska kvinnliga yrkesområden i lika betydande utsträckning som kvinnor övergått till manliga yrkesområden, vilket har lett till att den kvinnliga stereotypen har genomgått en större förändring än den manliga (ibid).

Studien visar således på tydliga tendenser att den kvinnliga stereotypen är väldigt dynamisk till skillnad från den manliga som till synes verkar vara oförändrad. Dagens kvinnor uppfattas som mer "maskulina" än kvinnor var för och förändringen tros fortsätta i samma riktning. Diekman och Eagly menar att denna förändring riskerar att möta motreaktioner från konservativa samhällsgrupper, och kvinnor tenderar att bli straffade när de antar mer beslutsamma, självfrämjande personlighetsdrag som vanligtvis kopplas till män, vilket framförallt handlar om negativt betingade egenskaper (Diekman & Eagly, 2000).

Vår studie avser att vidare undersöka om den här förändringen över tid även stämmer in på hur kvinnliga partiledare framställs i svenska medier. Diekman och Eagly har

definierat ett antal könsstereotypiska egenskaper för kvinnor och män, som vi valt att använda oss utav i vår analys. Typiska feminina egenskaper enligt Diekman och Eagly är *tillgivenhet, sympati, försiktighet, känslig, stöttande, snäll, vårdande och varm* medan manliga egenskaper är *tävlingsinriktad, djärvhet, äventyrlighet, aggression, modighet, dominans* samt *att stå upp under press* (Diekman & Eagly, 2000). De tar även upp negativa könsstereotypiska egenskaper och menar att negativa kvinnliga egenskaper är *ryggradslöshet, naititet, fjäskande, underordnad till andra, gnällighet, tjatig och kinkig* och motsvarande för manlighet är *egocentrisk, fjentlighet, cynisk, arrogans, skrytsambet, girighet, diaktorisk, principiöshet* (ibid).

4.1.3 Härskartekniker och dubbelbestraffning

1978 myntade Berit Ås begreppet härskarteknik. Hon utvecklade fem härskartekniker som syftar till att beskriva ett förtryck som medvetet eller omedvetet används för att personer ska skaffa sig eller behålla sin position gentemot undertryckta grupper. De fem härskarteknikerna är förlöjligande, osynliggörande, undanhållande av information, påförande av skuld och skam samt dubbelbestraffning (Ås, 1978). Dessa tekniker är framförallt menade att appliceras på retoriska situationer mellan två människor, men kan även appliceras på textmaterial och ge en djupare insikt vad för maktstrukturer som ligger bakom texten. I och med att vi inte kommer göra en jämförelsestudie mellan kvinnor och män har vi valt att endast använda oss av härskartekniken dubbelbestraffning, viken syftar till fenomenet när kvinnor bli beskyllda för både de som de gör och inte gör. Exempel på detta kan vara när kvinnor i ena stunden blir kritiserade för att ta för mycket plats och när denne istället är mer tillbakadragen får kritik för att vara tråkig och passiv (ibid). Ett tidigare exempel som Ås lyfter är kvinnor i kvinnorörelsen som beskylls för att vara orsak till alla skilsmässor och samtidigt beskylls för att inte vara tillräckligt aktiva i politiken - *Damn you if you do, damn you if you don't* (ibid).

4.2 Medieteori

Nedan följer del två av studiens teoretiska ramverk, vilket belyser teorier kring mediernas makt och hur det framställer nyheter och information vilket i förlängning påverkar den allmänna opinionen.

4.2.1 Mediologik

Det journalistiska förhållningssättet ska vara objektivt, sakligt och opartiskt, men i verkligheten är medierna i stor utsträckning styrda av vad som brukar kallas för mediologik (Strömbäck, 2009). Begreppet mediologik uppkom 1979 och skapades av David Altheide och Robert Snow. Enligt Altheide och Snow grundar sig mediologiken i det faktum att det finns för mycket information i omvärlden idag, både i relation till mediernas innehåll men även i den mån publiken ska kunna uppmärksamma den. Informationsöverflödet skapar på så vis ett behov hos medierna att vara mer selektiva när det gäller informationsmängden, och att framställa den valda informationen för läsaren att kunna uppmärksamma (Altheide & Snow, 1979).

Enligt mediologiken beror inte mediernas innehåll tvunget på de potentiella nyheternas objektiva egenskaper, utan mer hur nyheten i fråga kan anpassas på ett sätt som passar medierna och dess format. Journalistik handlar inte om att belysa eller rapportera om specifika händelser i samhället, utan handlar snarare om att hitta händelser som först och

främst stämmer överens med det mediets format och villkor (Altheide & Snow, 1979). För att kunna fånga sin läsares uppmärksamhet och behålla en plats på den växande marknaden har medierna utvecklat olika berättartekniker. Dessa berättartekniker består av ett antal egenskaper som en händelse gärna ska innehålla för att passa in i medieformatet och på så sätt kunna bli en nyhet (ibid). Strömbäck menar att ju mer formningsbar en potentiell nyhet är, desto större är sannolikheten att den kommer med i nyhetsurvalet (Strömbäck, 2009). Nedan presenteras sju berättartekniker som anses vara relevanta till denna aktuella studie:

Tillspetsning

En händelse eller ett uttalande som är tillspetsat, eller som har möjligheten till att spetsas till av journalisten, har större chans att bli en nyhet.

Förenkling

En potentiell nyhet kan inte vara för komplex om den ska bli upplockad av medierna.

Intensifiering

Utbrott, våld och dramatik öppnar upp möjligheten för att kunna skapa skildringar som väcker publikens uppmärksamhet.

Polarisering

Konflikter och olika synsätt förenklas och ställs mot varandra istället för att bedriva djupare argumentation

Personifiering

Att lyfta specifika personer kopplade till en händelse intresserar publiken och ger dessutom publiken möjligheten att kunna identifiera sig med dessa personer

Konkretisering

Att uppmärksamma konkreta händelser eller göra det abstrakta konkret och begripliga tilltalar publiken.

Stereotypisering

Stereotyper används ofta av medierna för att spara tid och kraft när de ska få publiken att ta till sig ny information. Medierna använder stereotyper för att publiken lättare ska kunna sätta sig in och relatera till händelsen.

(Asp, 1986).

Medielogik avser att hjälpa till att öka förståelsen för mediernas rapportering kring de kvinnliga partiledarnas avgångar. Avgångarna är händelser där de olika berättarteknikerna kan tillämpas, speciellt personifiering och stereotypisering. Teorin om medielogik hjälper oss att förstå hur nyhetsrapportering fungerar i dagens medieklimat. Den hjälper oss att beskriva varför och framförallt hur journalister gör vissa val när de framställer händelser och/eller personer. I studien kommer vi titta på hur dessa begrepp har tillämpats i artiklarna och på vilket sätt dessa förekommer för att se om vi kan urskilja ett mönster i beskrivningen av partiledarna.

4.2.1.1 Personifiering

Personifiering presenteras närmare här nedan utifrån den mediala sfären, medan en fördjupning av stereotypisering hittas tidigare i genuskapitlet.

I politiska sammanhang syftar personifiering på utvecklingen av politiker i fokus under medias rapportering av politiska händelser. Personifieringen flyttar mediernas fokus från sakfrågor till människor, från partier till politiker (Adam & Maier, 2010). Forskare är överens om att personifieringen av politiken är lika gammal som politiken själv, i och med att det alltid funnits politiska aktörer som representerat politiska idéer, ideal och partier (ibid). Personifiering refererar dels till ett starkare fokus på kandidater och politiker istället för partier, institutioner eller sakfrågor, men också att det inte bara är individen utan deras egenskaper som hamnar i fokus, deras personliga, icke-politiska egenskaper. Första fasen i personifiering identifieras alltså utvecklingen från institutioner och frågor till människor, medan den andra fasen avser en förändring för hur politikerna utvärderas, i förhållande till deras yrkeskompetens och prestanda till icke-politiska personlighetsdrag (ibid).

I vår studie är tre partiledare i fokus i samband med deras avgång vilket gör personifieringen av dem i svensk press till en naturlig process. Det kan dock finnas olika aspekter i hur personifieringen tar sig i uttryck och hur porträtteringen förmedlas för de olika partiledarna, vilket gör personifiering till en intressant infallsvinkel att titta närmare på.

4.2.2 Dagordningsteorin

Vad det är som skapar den allmänna opinionen och politiska teman har länge varit ett ämne som det forskats om. Är det politiker, andra samhällseliter eller media som styr? En del av forskningen menar att det är media som har den övergripande makten över den allmänna opinionen och därmed till stor del sätter den politiska agendan (McQuail, 2005). Detta brukar benämnas som dagordningsteorin. Dagordningsteorin innebär genom att nyhetsurval besitter medierna makt att bestämma över vilka frågor medborgarna ska ha åsikter om och anse är viktiga (Strömbäck, 2009). I en studie om det amerikanska presidentvalet 1968 visade McCombs och Shaw på ett samband mellan de politiska frågorna som uppmärksammades i medierapporteringen och vilka sakfrågor som medborgarna uppfattade som viktiga (McCombs & Shaw, 1968). Dagordningen trycker på den makt medierna har över vilka sakfrågor som ska prioriteras av medborgarna. Bromander uppmärksammar hur politiska skandaler som får stort utrymme i medierna har potential att påverka hur stort fokus medborgare lägger på skandalen (Bromander, 2012). I den här studien finns anledning att titta närmare på hur dagordningen blir påverkad av olika aktörer, och vem det faktiskt är som sätter dagordningen. Politiska aktörer har stor påverkansförmåga på vad som blir nyheter och vilka nyheter som ska uppmärksammas (ibid). För den här undersökningen är det intressant att se hur dagordningen påverkas av dessa olika aktörer och relationen mellan media och politik.

4.2.4 Framing

Framing-teorin, också kallad gestaltningsteorin, är en populär teori att utgå ifrån i nyhetsrelaterade forskningsfrågor. Framing är förlängning av dagordningsteorin och belyser hur medierna väljer att lägga sitt fokus på olika frågor, som publiken sedan får tycka till om (Strömbäck, 2009). Teorin har sin grundidé i att människor i stor uträkning är beroende av medier för information och att människors bild av verkligheten därmed blir densamma som den bild media förmedlar (ibid).

Mycket av framing-teorin kommer från sociologen Robert Entman, som definierade framing på följande vis:

"To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described"

(Entman, 1993).

Mediernas gestaltning av nyheter bygger på de grundläggande antaganden som handlar om att nyhetsmediet är begränsat och har ett visst utrymme för varje artikel och tidning. Det handlar också om hur det valda innehållet presenteras, hur medierna väljer att skildra olika händelser. Detta kan leda till att medierapporteringen om olika politiska händelser, så som avgångar, kan antingen porträtteras väldigt olika eller likna varandra. Hur medierna porträtterar och förmedlar en person stämmer inte alltid överens med verkligheten (Bromander, 2012).

Framing-teorin har sitt fokus på hur journalisten bland annat väljer ämne, berättarperspektiv och källor och genom detta påverkar hur nyheter blir presenterade för allmänheten. Genom dessa val blir nyheten i fråga som en rekonstruktion av den verkliga händelsen och kan aldrig likställas med verkligheten (Strömbäck, 2009). Gestaltning av verkligheten innebär att välja vissa aspekter av den uppfattade verkligheten och vidare belysa vissa typer av idéer och värderingar som då leder till att nyheterna uppmuntrar till ett specifikt sätt att tänka kring till exempel en politisk händelse. Medierna har på så vis makten att definiera fenomen och ge anvisningar om de gestaltade problemens orsaker, samt uttrycka värderingar och omdömen samtidigt som de ger mottagaren en bild av möjliga lösningar (Strömbäck, 2001). Framing-teorin gör det möjligt att kunna urskilja om ett kön gynnas eller missgynnas i mediernas rapporteringar av den (Bromander, 2012), i detta fall hur den kvinnliga partiledaren blir gestaltad.

5 METOD

Följande avsnitt presenterar den metod och det urval som studien som studien utgått ifrån, vilka avgränsningar som gjort och hur arbetsprocessen sett ut. Även en metoddiskussion presenteras utifrån dess för- och nackdelar, vidare även dess giltighet och tillförlitlighet.

Då vi är intresserade av att göra en djupgående analys och att få fram en helhetsbild kommer vi att använda oss av en kvalitativ textanalys. En kvalitativ textanalys kommer hjälpa oss att dels systematisera innehållet och dels att kritiskt granska innehållet (Esaïasson m fl. 2012). Detta kommer att tillåta oss att se en helhet och få ett djup i vår undersökning. Det ger oss även möjligheten att få fram innehåll som ligger dolt under ytan och endast kan tas fram genom noggrann läsning (ibid).

ECA-modellen

För att utföra analysen har analysverktyget *Ethnographic Content Analysis*, även kallad ECA-modellen, valts. Modellen är ett verktyg som används för att underlätta kvalitativ forskning och utgår från en systematisk process med 12 steg (Altheide, 1996). Genom att systematiskt och analytiskt följa dessa steg i modellen ser vi till att samtliga delar i analysen implementeras och att risken för att något skulle bli bortglömt är minimal. Detta för att skapa en så hög tillförlitlighet för studien som möjligt. Modellens struktur erbjuder bra stöd för att kunna tolka analysens resultat och tillåter samtidigt att under processens gång upptäcka nya dimensioner i texterna (Altheide, 1996). Steg ett till sju behöver i regel bara göras en gång medan man med fördel kan repetera steg åtta till tolv (ibid).

Modellens 12 steg:

1. Forskningsfråga
2. Teoriläsning
3. Provanalys
4. Utkast protokoll
5. Textanalys (prov)
6. Omarbeta protokoll
7. Urval
8. Datasamling
9. Analys/kodning
10. Jämföra och kategorisera
11. Ta fram exempel
12. Rapport

5.1 Urval och avgränsning

5.1.1 Analysobjekt

De tre kvinnliga partiledarna vi valt att analysera är:

Gudrun Schyman (V) partiledare mellan 1993-2003
Mona Sahlin (S) partiledare mellan 2007 - 2011
Anna Kinberg Batra (M) partiledare mellan 2015 - 2017

Urvalet kommer utgå från tre kvinnliga partiledare. För att kunna undersöka om det finns någon eventuell förändring över tid har vi valt att studera kvinnliga partiledare från olika tidsperioder. För att vidare avgränsa vårt urval valde att rikta in oss på de partier som endast haft en vald kvinnlig partiledare, vid varsitt tillfälle. Valet föll sedan på *Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Moderaterna*. Detta motiveras av att samtliga kvinnliga partiledare i dessa tre partier har avgått ofrivilligt efter en skandal och/eller kris. Dessa situationer har utspelat sig till stor del i media, vilket gör att det finns en stor mängd

material att analysera. Något som motiverar urvalet ytterligare är att de tre valda partiledarna kommer från olika ideologiska bakgrunder och olika stora partier, vilket ger en vidare bredd i urvalet.

Miljöpartiet är annars det parti som har haft överlägset flest kvinnliga ledare/språkrör. Vi har valt att inte inkludera Miljöpartiet i denna studie då de har ett regelverk som gör partiet atypiskt i det här sammanhanget (Bäck & Walther, 2015). Dels är språkrörens mandat tidsbegränsat vilket gör att efterträdare inte bara tar över när en sittande ledaren avgår av politiska eller personliga skäl, utan även när det är dags enligt ”schemat” (ibid). Miljöpartiet hade också ett flertal kvinnliga ledare som satt i väldigt korta perioder under stormiga år på 80-talet (ibid). Dessa företeelser gör att partiet utmärker sig på många sätt från vad som kan observeras i övriga svenska partier, och gör det därmed mer vanskligt för oss att analysera (ibid).

Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har också haft kvinnliga partiledare. (C) har haft tre stycken, och (KD) och (L) har haft varsin. Men för att kunna få en så naturlig avgränsning som möjligt fanns det dock anledning att endast rikta in sig på V, S och M. Den första kvinnliga partiledaren för (K), Ebba Bush Thor, sitter fortfarande på posten. I och med att studien endast analyserat avgångar blir (KD) inte möjlig att ha med i analysen. Liberalernas Maria Leissner avgick efter ett antal dagar av kritik (Petersson, 1997, 21 januari), men mängden analysmaterial var inte tillräckligt stor för att göra en rättvis analys av. Då Centerpartiets Karin Söder och Maud Olofsson avgått på eget initiativ utan koppling till någon skandal eller kris, har dessa inte heller kvalat in som analysobjekt i denna studie. Även sittande partiledare Annie Lööf, faller inte heller in i urvalet då hon fortfarande sitter på posten.

5.1.2 Analysmaterial

Vår ambition med den här studien är att kunna få en så bred medial bild som möjligt. De tidningar som kommer studeras är *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet*. Lokala och regionala nyhetsmedier har utelämnats och fokus ligger istället på rikstäckande morgon- och kvällspress. Tidningarna har valts ut tack vare deras stora spridning och tillgänglighet landet över, men även för den ideologiska bredden som de olika tidningarna representerar med Svenska Dagbladets moderata riktlinjer och Aftonbladets socialdemokratiska. Morgontidningar har som regel mer fokus på politiska, ekonomiska och administrativa nyheter i relation till kvällspressen som är mer underhållningsinriktad (Strömbäck, 2009), vilket erbjuder en intressant jämförelse mellan de två tidningarna för vilka aspekter som varit i fokus för de tre fallen.

Aftonbladet

Aftonbladet är en socialdemokratisk kvällstidning som Lars Johan Hierta grundade år 1839. Under 50-talet blev tidningen såld till LO och fick på så sätt sin socialdemokratiska inriktning. LO har fortfarande kvar sin politiska kontroll över tidningen men mediekoncernen har sedan 1996 övertagit den. År 2016 uppnådde Aftonbladet 3,5 miljoner läsare varje per dag, för sin tryckta, mobila och webbaserade press (NE, 2017).

Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet, eller SvD, är en obunden moderat daglig morgontidning som utges i Stockholm. Den grundades 1884 och ägs numera av mediekoncernen Schibsted (NE,

2017). Tidningen har den andra största spridningen i landet bland morgontidningar med 150 000 tryckta upplagor per dag (SvD, 2017).

5.1.3 Val av format

Material som analyseras i studien är den tryckta upplagan av respektive tidning. Av hänsyn till tid för studien fanns anledning att avgränsa sig till tryckt press, för att få en mer koncentrerad läsning. Studiens syfte ligger i linje med djupgående och omfattande artiklar som berör de olika analysobjekten vilket gör att tryckt press kändes som ett naturligt val. Med tanke på förändring över tid med webbaserad press är det dessutom mycket större skillnad i mängden artiklar mellan de olika, en skillnad som var avsevärt mindre för tryckt press, vilket även det spelade in i urvalsprocessen.

Urvalet har definierats ytterligare då det i tidningarna är redaktionellt material och debattartiklar som skrivits under sektionerna: debatt, ledare, inrikes, näringsliv, politik, kultur och nöje där de tre partiledarnas avgångar har varit i fokus, antingen omnämnda eller citerade. Insändare och kortare notiser har inte analyserats.

5.1.4 Tidsperiod

Tidsperioden vi har valt att analysera artiklar ifrån skiljer sig naturligt för de olika partiledarna, beroende på när de avgick. Men i alla tre fallen har en tidsavgränsning gjorts, med tre till fyra dagar innan de avgått fram till dagen efter avgången. Tidsperioden har valts för att kunna få en inblick i det så kallade "mediedrevet" som lett upp till avgången men även hur porträtteringen förändrats efter deras avgång. Ambitionen var från början att ta ett antal dagar efter deras avgång men det skedde en naturlig avgränsning i valet då majoriteten av de artiklar som kommer efter avgången istället skiftar fokus till potentiella efterträdare.

Det är viktigt att poängtera att analysen fokuserar på de tillfällen när partiledarna tillkännagett att de skulle avgå och inte under den officiella avgången som ofta skett i samband med extrainsatta eller ordinarie partikongresser. Detta för att ta del av den rapporteringen som skedde inför och precis efter deras beslut att avgå och studera medierapporteringen i samband med det.

Tabell 2. *Analysunderlag*

	GUDRUN SCHYMAN	MONA SAHLIN	ANNA KINBERG BATRA
AVGÅNG	26 januari 2003	14 november 2010	25 augusti 2017
ANALYSPERIOD	23-27 januari	11-15 november	22-26 augusti
ANTAL ARTIKLAR	47	35	31

5.2 Personporträtt

Nedan följer en presentation av partiledarna som ska analyseras. Partiledarna har haft olika förutsättningar för hur deras karriärer sett ut, och deras avgångar har varit påverkade av olika faktorer. För att kunna tolka och analysera porträtteringen av partiledarna i media kan med fördel dessa personporträtt fungera som bakgrund.

5.2.1 Gudrun Schyman

Gudrun Schyman, född 1948 i Täby, är en svensk politiker med lång karriär bakom sig. Hon var riksdagsledamot 1988–2006 i Vänsterpartiet kommunisterna, som senare blev Vänsterpartiet. 1993 blev hon vald till Vänsterpartiets första kvinnliga partiledare och besatt ämbetet fram till den 26 januari 2003 då hon avgick efter sin uppmärksammade skatteaffär (NE, 2017). Schymans efterträdare blev partikollegan Lars Ohly. Schyman lämnade sedan Vänsterpartiet i december 2004 och satt fram till valet 2006 istället som politisk vilde i riksdagen. Sedan april 2013 är hon talesperson för Feministiskt initiativ (FI), ett uppdrag som hon också hade under åren 2005–2011 (ibid).

Schyman har under sin politiska karriär varit huvudperson i ett flertal skandaler. Hon gjorde bland annat skandal när hon uppträdde berusad på två olika filmpremiärer för att sedan berättar om sin alkoholism i media. Detta följdes av en timeout från partiledarrollen i samband med att hon var på behandlingshem. Hon har även fått ersättning för taxiresor utan kvitton samt fått hyresbidrag hon inte ska ha (Österman, 2003, 27 januari). Ingen av händelserna väckte dock några avgångskrav eller fick Schyman att lämna partiledarposten.

Schymans avgång

Den 23 januari 2003 uppmärksammade Svenska Dagbladet en granskning av Gudrun Schymans skattedeklaration, då hon ska ha yrkat avdrag för bland annat resekostnader och middagar som redan betalats av riksdagen och Vänsterpartiet. För taxeringsåret 2002 ska Schyman ha begärt avdrag på sammanlagt 120 000 kronor, däribland avdrag för en glöggfest som hon anordnat i december 2001 och felaktiga avdrag för över 50 000 kronor rörande utlandsresor (Österman, 2003, 23 januari).

“Schymans skatteaffärer” fick stort utrymme i media där Schymans olika avdrag noga redogjordes och analyserades intensivt. Schyman stod under hela händelseförloppet fast vid åsikten att hon ville stanna som partiledare men blev tillslut, tvungen att lämna posten efter förlorat stöd både inom partiet och bland väljare. Hon avgick den 26 januari 2003 efter tio år som partiledare.

5.2.2 Mona Sahlin

Mona Sahlin, född den 9 mars 1957 i Sollefteå, är en svensk före detta politiker, som var partiordförande för Socialdemokraterna 2007–11 samt Sveriges vice statsminister 1994–95. Sahlin hade flera olika statsrådsposter i Ingvar Carlssons och Göran Perssons regeringar innan hon efterträdde Persson som partiledare för Socialdemokraterna 2007, och blev därmed partiets första kvinnliga partiledare (NE, 2017).

Sahlin kandiderade till partiledarposten en gång tidigare under sin politiska karriär. Detta under samma tid som hon var Ingvar Carlssons vice statsminister. När Carlsson avgick var den folkkära Mona Sahlin en klar

favorit som ny partiledare för Socialdemokraterna. I oktober 1995 uppmärksammades dock den så kallade ”Tobleroneaffären”. Det avslöjades att hon vid ett flertal tillfällen under 1990-1991 använt regeringens kontokort för privata bruk och Sahlin granskades grundligt. Affären ledde till att Sahlin lämnade sin post som vice statsminister, sin plats i regeringen och var inte längre någon kandidat till att ta över partiledarskapet (SR, 2011, 6 november).

Sahlins avgång

I Riksdagsvalet september 2010 fick Socialdemokraterna under Sahlins ledning 30,7 procent av väljarnas röster, vilket var partiets sämsta riksdagsval sedan införandet av allmän rösträtt. Redan då gick flera ledande socialdemokrater ut och krävde hennes avgång, medan hon själv menade att hon inte hade några planer på att avgå. Efter valet tillsattes en kriskommission för partiet, som skulle analysera det dåliga valresultatet och partiets politik (Eriksson, 2010, 15 november).

I början av november samma år meddelade Sahlin att partiet skulle hålla en extrakongress i början av 2011 och att alla i partistyrelsen skulle ställa sina platser till förfogande. Sahlins tanke med detta var inte att avgå men efter det uppmärksammade “s-kriget” mellan höger- och vänsterfalangen inom partiet och fortsatta avgångskrav gentemot partiledaren blev situationen ohållbar. Sahlin meddelade den 14 november 2010 att hon inte tänkte ställa upp för omval vid extrakongressen följande år (Eriksson, 2010, 15 november). Hennes efterträdare blev Håkan Juholt (NE, 2017).

5.2.3 Anna Kinberg Batra

Anna Kinberg Batra, född 1970, är en svensk politiker (M). Kinberg Batra ha haft en lång politisk karriär. Hon gick med i Moderata ungdomsförbundet (MUF) 1983 och 1998 kandiderade hon för första gången till den svenska Riksdagen i en personvalskampanj. Hon fick då stor medial uppmärksamhet för ett av sitt uttalande i en TV-intervju där hon sa att "stockholmarna är smartare än lantisar"(Johansson, 1998, 23 juli). Hon bad 2014 om ursäkt för uttalandet, som hon beskrev som "det dumaste jag har sagt offentligt" (TT, 2014, 15 januari). Hon är sedan 2002 gift med komikern David Batra, något som ofta uppmärksammats i media (NE, 2017).

Kinberg Batra fick rollen som Moderaternas första kvinnliga partiledare i september 2014 efter valförlusten i riksdagsvalet samma år (NE, 2017). Under sin tid som partiledare företrädde hon Moderaterna under förhandlingarna med regeringen Löfven under regeringskrisen hösten 2014, som fick sin upplösning genom den så kallade Decemberöverenskommelsen samma år (Svenska Dagbladet, 2015, 26 oktober). Under början av 2017 uppmärksammades Kinberg Batras nya inställning som var positiv till öppna samtal med Sverigedemokraterna i vissa frågor. Detta ledde till att det skakade inom Alliansen, då både (C) och (L) vägrade ha ett samarbete med (SD) (Holmqvist et al., 2017, 24 januari). Moderaternas förtroendesiffror rasade som följd och Kinberg Batra fick ta det yttersta ansvaret.

Anna Kinberg Batras avgång

Anna Kinberg Batra meddelade 25 augusti 2017 att hon skulle avgå som Moderaternas partiledare på grund av den interna kritiken mot hennes ledarskap. Kritiken uppmärksammades några månader tidigare när partiföreträdare gick ut och krävde hennes avgång efter att Moderaterna rasat i opinionsmätningarna.

Till en början lyckades hon hålla kvar sin plats men den 22 augusti uppmärksammades avgångskrav återigen (Gustafsson, 2017 25 augusti). Moderaternas kommunalråd i Solna, Pehr Granfalk, var bland de första som gav besked om att han ville se Anna Kinberg Batras avgång. I samma veva kom det uppgifter att majoriteten av moderaterna i Stockholms länsförbund ville byta partiledare innan valet 2018. Under följande två dagar uppmärksammades kritik från olika håll och flera partidistrikt ställer sig bakom avgångskravet och Anna Kinberg Batras möjligheter att fortsätta som partiledare förändras drastiskt. Efter tre intensiva dagar kallade hon till presskonferens och meddelar sin avgång (ibid). Anna Kinberg Batra ersattes sedan av Ulf Kristersson i samband med en extrainsatt partikongress i oktober samma år.

I resultat- och analyskapitlet kommer Anna Kinberg Batra refereras till som AKB.

5.3 Tillvägagångssätt

Avsnittet nedan presenterar studiens process för metod och analys, som utgått från ECA-modellens olika steg. Steg ett till sju genomfördes en gång medan steg åtta till tolv repeterades ett flertal gånger, vilket man med fördel kan göra för ett mer tillförlitligt resultat (Altheide, 1996). Efter utformning av studiens forskningsfråga valdes relevanta teorier ut och flera sökningar för att hitta tidigare forskning på området, gjordes. Vidare skapades en samhällelig problematisering. Ett preliminärt analyschema gjordes sedan med olika teman för att kunna skapa en heltäckande analys. Detta testades genom provanalys, vilket ledde till en revidering och alternering av analysfrågor. Frågorna är inte alla i direkt koppling till de övergripande frågeställningarna men fyller ett syfte då de hjälper till att bygga upp bredare analys för att kunna skapa en heltäckande bild.

Efter detta skapades ett övergripande protokoll med samma teman som hjälpte oss att sammanställa resultatet. De teman analysfrågorna utgått ifrån består av *allmänt om artiklar*, *personliga egenskaper*, *yrkesroll* samt *genus och könsstereotyper*, med totalt 18 frågor. För att underlätta analysen och kodningen av texter har även direktiv och attribut till de olika frågorna skapats, detta för att ytterligare underlätta tillförlitligheten. Analyschemat återfinns i bilaga 1.

Datainsamlingen utgick från Mediarkivet den 26 november med sökningar på vardera av partiledarnas fullständiga namn över respektive begränsad tidsperiod. Relevanta artiklar för analysarbetet urskildes medan artiklar som inte hade partiledaren som huvudfokus togs bort. Även kortare artiklar togs bort, exempel på detta var bland annat notiser och insändare då dessa inte var tillräckligt utförliga för att kunna analysera.

Materialet delades upp mellan oss och de 113 artiklarna fördelades på så sätt att vi båda har analyserat samtliga kvinnor och tidningar för att kunna få en så tillförlitlig analys som möjligt. Artiklarna ställdes gentemot det analyschemat som upprättats, och svaren samlades i ett gemensamt kodschema. Analysen av artiklarna genomfördes tillsammans för att kunna diskutera osäkerhet kring artiklar eller tolkningen av vissa frågor.

När datainsamlingen väl var genomförd började analysarbetet. I detta skeende letade vi efter det som var typiskt, avvikande eller extremt i de olika fallen. Det övergripande protokollet användes för att lättare kunna kategorisera och urskilja de mönster som upptäckts. Det empiriska resultatet har sedan analyserats och förankrats till det teoretiska ramverket.

5.4 Metoddiskussion

Studiens syfte har hela tiden varit i fokus och legat till grund för hur alltifrån formuleringen av frågeställningar, val av teoretiskt ramverk, urval, metod och hur presentation av resultat och analys utformats. Detta anses ge studien en hög giltighet. Med giltighet menas att forskaren undersöker det som studien ämnar undersöka (Ekström & Larson, 2010). Alla val och beslut som har tagits under arbetets gång har motiverats och argumentets för nogsamt. Det finns därmed en transparens i studien som säkerställer giltigheten ytterligare. Studien har även strävat efter att uppnå en så hög tillförlitlighet som möjligt. För att uppnå tillförlitlighet är det av vikt att undersökningen genomförs på korrekt sätt under analysprocessen. Detta för att minimera risken för osystematiska eller slumpmässiga fel (Esaiasson m.fl., 2012).

Innan analysen av artiklarna påbörjades utfördes först en provanalys där vi båda analyserade samma artiklar (en artikel om varje partiledare i de två tidningarna). Resultatet jämfördes senare för att se så analysen utförts på samma sätt, vilket den gjort. Detta är resultatet av ett tydligt analyschema som lämnar lite utrymme för feltolkning. Under arbetets gång har det även gjorts stickprov där samma artiklar analyserats av oss båda för att återigen minimera risken att materialet analyserats på olika sätt (Esaiasson m.fl., 2012). Dessa stickprov visade återigen på att analysarbetet var likvärdigt, oberoende på vem som genomfört den.

Vi anser det möjligt att upprepa den här analysen och få fram samma resultat. Något som vi är medvetna om och har tagit hänsyn till under studiens gång är vetenskapen om att kvalitativa analysen alltid påverkas av sin forskare som tolkar materialet. Olika förkunskaper i form av erfarenheter och bakgrunder påverkar hur den som analyserar ser på texterna. Dessa förkunskaper bidrar till utmaningen att vara objektiv inför materialet som analyseras. Samtidigt är dessa förkunskaper också en förutsättning för att kunna förstå och tolka (Holme & Solvang, 1997). I hela studien har vi konstant ämnat vara objektiva i den mån det går. Det går dock aldrig att vara helt objektiv då det är oundvikligt att det blir en subjektiv bedömning när man arbetar med en kvalitativ analys.

Analysen av dessa tre fall har framförallt som avsikt att belysa mönster som förenar och skiljer porträtteringen av dem. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att de olika partiledarna avgick på grund av olika anledningar och hade varierande karriärer. Det gör att det redan finns naturliga skillnader i hur de porträtteras som är viktiga att ta hänsyn till i analysen, då det kan ha stor påverkan för hur personerna blir porträtterade. I Gudrun Schymans fall handlar det i grund och botten om en privat skandal som tas upp i det offentliga rummet för att granskas, medan det i Mona Sahlins och Anna Kinberg Batras fall främst rör sig om rörelser och kritik inom partierna som plockas upp av media. Det är även viktigt att belysa partiledarnas egna influenser och förmåga att påverka den mediala rapporteringen, de tre partiledarna har olika starka karaktärer och olika starka varumärken för media, men även studien, att ta hänsyn till.

Materialet som analyserats har innefattat både redaktionell text men även debattartiklar och ledare. Det är viktigt att vara medveten om att debattartiklar är fristående tidningarna och insända från personer som inte är knutna till tidningarnas riktlinjer. De har ingen koppling till journalisternas gestaltning av partiledarna men ingår samtidigt i medieflödet

och kan på så sätt påverka tidningarnas läsare, vilket gjorde att vi ansåg dem vara viktiga att ta med i analysarbetet.

Vi är medvetna om att vi missar en väsentlig aspekt genom att inte studera artiklarnas tillhörande bilder. Hållning, ansiktsuttryck, position och vinkel i en bild kan kommunicera betydande saker om den avbildade (Vigsø, 2004) och en tillhörande bildanalys hade kunnat bidra med betydande aspekter för vår studie. Ytterligare en aspekt som måste tas hänsyn till är att studien endast innehåller analysmaterial från två nyhetstidningar, ägda av samma mediekoncern, kan ha stor betydelse för vår studie. Ett större urval av tidningar hade kunnat ge ett bredare resultat och bidra med intressanta aspekter. Men vi anser att vår avgränsning är rimlig sett till den tid vi har haft till förfogande.

6 RESULTAT OCH ANALYS

I avsnittet nedan redogörs resultatet från den kvalitativa textanalysen. Resultatet presenteras utifrån våra fyra frågeställningar med tillhörande underfrågor och aspekter som mer djupgående kan presentera analysen. På så vis kommer de tre partiledarna jämföras och sättas i relation till varandra för att kunna urskilja eventuella likheter och skillnader löpande.

Utifrån våra frågeställningar kommer vi sammanväva det empiriska resultatet med teori och tidigare forskning. Studiens resultat och analys kommer senare sammanfattas och diskuteras i en avslutande diskussion.

6.1 Hur framställer svenska medier kvinnliga partiledares avgångar ur ett medieteoretiskt perspektiv?

Detta avsnitt syftar till att svara på studiens första frågeställning. Vår analys startade med att ställa mer allmänna frågor till analysmaterialet, till exempel vilket fokus artikeln hade - politiskt eller personligt och om artikeln är huvudsakligen negativ, neutral eller positiv. Vi har utgått från tidigare studier som har visat att kvinnor tenderar att skildras ur ett personligt perspektiv istället för politiskt. Vi tittade även på det journalistiska förhållningssättet och de berättartekniker som framträdde.

Majoriteten av de kodade artiklarna i alla tre fallen var på helsidor och flera var dubbeluppslag. Ofta i kombination av bild och text men även artiklar med endast text förekom. I stort sett alla artiklar har återfunnits under genren *nyheter* i både Aftonbladet och SvD. Under de tidsperioder som analyserats förekom det nästintill dagligen även artiklar under sektionerna *ledare* och *debatt* om samtliga tre partiledare i båda tidningarna.

I de artiklar som analyserats i samband med Gudrun Schymans avgång har en klar majoritet av artiklarna ett personligt fokus. Detta kan till stor del förklaras av naturliga skäl då hennes uppmärksammade skatteaffär, som ledde upp till hennes avgång, var från början en personlig ensak. Det går ändock i linje med tidigare forskning som menar att skandaler gärna har ett personligt fokus när det gäller kvinnliga politiker (Bromander, 2012).

Artiklarna för Mona Sahlin har huvudsakligen ett politiskt fokus. Partiets valförlust och Socialdemokraternas pågående kris uppmärksammas, och Sahlin porträtteras som ytterst ansvarig för partiet.

I Anna Kinberg Batras fall är det tämligen svårt att konstatera om artiklarna huvudsakligen är politiskt eller personligt fokuserade. Detta då det inte handlar om någon personlig kris eller skandal som uppdagats men samtidigt handlar om krav från partiet att *hon* som ledare avgår, vilket gör det både personligt och politiskt.

Journalistiskt förhållningssätt

Hur det journalistiska förhållningssättet tar sig uttryck skiljer sig i de två tidningarna. SvD är mer analyserande och tolkande av respektive situationer medan Aftonbladet fokuserar mer på personerna, speciellt i Sahlin och Schymans fall. Att det ser ut såhär är

samstämigt med Johannes Bjerlings resultat i doktorsavhandlingen *The Personalisation of Swedish Politics* (2012) där han påvisar att kvällstidningar väljer att gestalta kvinnliga politiker mer personifierat än vad dagstidningar gör (Bjerling, 2012).

De flesta nyhetsartiklarna har en neutral ton mot Schyman som person, men med negativt innehåll då skatteaffären i sig är en negativ skandal. Nyhetsartiklarna är överlag av återberättande och beskrivande karaktär medan ledare och debattartiklar är mer dömande och kritiska. Så tenderar det att vara i både Aftonbladet och SvD, om än i något högre grad i Aftonbladet.

Nyhetsartiklarna har främst varit analyserande och granskande i Sahlins fall, där man spekulerat om hur framtiden för partiet ser ut och vilka inom partiet som bör avgå. I Aftonbladet visar sig ett mer raljerande tonfall än Svenska Dagbladet när det gäller porträtteringen av Sahlin. Att det är mer ett raljerande tonfall i Aftonbladet är inte så förvånande då kvällstidningar har ett större fokus på underhållning än vad morgontidningar har (Strömbäck, 2009). Detta tar sig uttryck ett flertal tillfällen bland annat rubriksättningen då Aftonbladet flera gånger använder sig av ordvitsar, är mer skämtsamma och har en något respektlös ton.

(Bild. Aftonbladet, 2010, 11 november SSURT, SAHLIN).

De flesta nyhetsartiklarna som rör AKB gällande M-krisen är återberättande och beskrivande, och framställer AKB som huvudpersonen. Tonen är huvudsakligen neutral med ett antal negativa artiklar. När avgången väl är ett faktum är tonen istället mer stöttande. Det förekommer även ett flertal analyser och debattartiklar som även de har blandade tonfall. Bland annat uppfattas vissa som relativt negativa gentemot partiet medan de är mer stöttande gentemot AKB.

Schyman får ordet, Sahlin ställs till svars och AKB citeras

I flertalet av nyhetsartiklarna blir Schyman enbart kommenterad av andra och får inte komma till tals själv. När källor framkommer i texterna är de nästan alltid namngivna och det är både experter, personer från skattemyndigheten, vänner, partikollegor och övriga

politiker som får komma till tals. Schyman får dock själv komma till tals vid ett par tillfällen. Det är framförallt en telefonintervju och en intervju som görs med Schyman när hon är på väg hem från sitt arbete som citeras och används av både Aftonbladet och Svenska Dagbladet. I de fallen när Schyman själv får komma till tals är det nästintill bara hon som är med och nämns i artiklarna. De fungerar då som återberättande av samtalet med henne. I flera fall kommenteras hennes uttalanden kritiskt i närliggande artiklar. När Schyman intervjuas är frågorna tuffa och anklagande, ofta tillspetsade för "effekt". Hennes citat blir ofta till rubriker vilket går i linje med medielogiken då ett uttalande som är tillspetsat, eller som har möjligheten till att spetsas till av journalisten, har större chans att slå som nyhet (Strömbäck, 2009).

◦ Schyman: Jag var i tidsnöd

Partiledaren i morse om sina skatteavdrag

NYHETER tor 23 jan 2003

En pressad Gudrun Schyman förklarade i morse den felaktiga deklARATIONEN med att hon hade tidsbrist.

– Jag hade ett omfattande resande det året och hamnade i tidsnöd när jag skulle deklarerar. Jag är väldigt ledsen för partiet och medlemmarnas skull, säger hon.

(Aftonbladet, 2003, 23 januari. Schyman: Jag var i tidsnöd)

I Sahlins fall finns en viss raljerande ton i hur hon får komma till tals angående "S-kriget". Hon intervjuas ett antal kortare tillfällen, bland annat av Aftonbladet i mataffären direkt efter hennes avgång där hon får berätta vad hon ska handla. Detta kan uppfattas som något påträngande inom Sahlins privata sfär. Bromander belyser att media gärna rapporterar om kvinnliga politikers privatliv i anknytning till deras yrkesliv, vilket är fallet i även denna situation (Bromander, 2012).

AKB är den enda som nästintill inte kommer till tals alls i medierapporteringen. Det är endast ett citat som cirkulerar i både SvD och Aftonbladet, vilket är AKBs kommentar efter de första avgångskraven från det egna partiet "... jag ska inte avgå, det är Stefan Löfven som ska bytas ut" (Aftonbladet, 2017, 23 augusti). Detta kan uppfattas som något arrogant. I övrigt har hon inga kommentarer och uttalar sig inte i ämnet förrän presskonferensen vid hennes avgång. Källor finns med i nästan varje artikel och är nästan alla nämnda vid namn. Källor är allt ifrån partikollegor som kräver hennes avgång, presschef för partiet som informerar om situationen och allianskollegor som visar sitt stöd.

Precis som i Schymans fall ställs det i Sahlins fall frågor som ofta är tillspetsade för att få effektfulla svar. Hon ställs bland annat till svars för hennes partikollegors åsikter om att hon bör avgå i en intervju med SvD. Till skillnad från Schyman och AKBs fall är det fler anonyma källor som uttalar sig. Dessa källor benämns bland annat som "initierade S-källor" och en "högt uppsatt s-politiker". Men även officiella, namngivna källor uttalar sig. Exempelvis ett antal partikollegor men även politiker från andra partier uttalar sig i samband med hennes avgång.

Polarisera mera

Berättarteknikerna, som är en del av medielogiken (Asp, 1986) överlappar varandra i många av artiklarna och finns med på olika sätt. I samtliga artiklar och fall förekommer personifiering, vilket används ofta för att göra en nyhet mer relaterbar för läsarna (Strömbäck, 2001). Hur de olika kvinnorna personifieras skiljer sig dock något. Schyman presenteras ofta som "vänsterledaren" och även "vänsterdrottningen" vid ett tillfälle. Hon blir porträtterad som en avgörande person för Vänsterpartiets framgång, och i likhet med Adam och Maiers studie fokuserar rapporteringen då på person istället för parti (2010). I Sahlins fall ligger fokus på att hon är den person som är ytterst ansvarig för partiets ofördelaktiga situation och valresultat. Hon får personifiera både partiet och socialdemokraternas "sämsta val sedan införandet av allmän rösträtt" (SvD, 2010, 15 november). Rapporteringen om AKB påminner i viss utsträckning om Sahlins. AKB blir även hon personifierad i relation till Moderaterna och den så kallade "M-krisen". Hon får ansvaret över sakfrågor som mottagits dåligt av allmänheten och det förlorade förtroendet för partiet. Detta ligger i linje med Bromanders studie som visar på ett starkt fokus på huvudpersonen, det vill säga partiledaren, i kvinnors politiska skandaler. Han menar att detta i sin tur kan leda till en obalans mellan sak och person och innebära att det kan vara svårt att bedöma skandalens allvar och konsekvenser (Bromander, 2012).

I både Sahlin, Schyman och AKBs fall används i stor utsträckning berättartekniken polarisering (Asp, 1986). I Schymans fall ger media en polariserande bild av henne som kontradiktorisk då de lyfter upp att hon förespråkar höga skatter och samtidigt rapportera om att hon själv inte sköter sin skattedeklaration. I Sahlins fall tar polariseringen sig uttryck genom belysning av de inre striderna inom partiet. Till exempel genom att lyfta "vänster-" och "högerfalangen" inom Socialdemokraterna och Sahlin mot olika personer i partiet.

NYHETER S-KRISEN SvD Freitag 12 november 2010

Vänsterfalangen inom S

MORGAN JOHANSSON
Ålder: 51 år. Utgång: Sittande i ledningen i politiska utskott, sitter i partistyrelsen, blev utvald för en i det traditionellt röda S-läsa partiet. Berättelse: Sittar klart till vänster och är en av de mest populära politiska ledarna i riksdagen.

VERONICA PALM
Ålder: 51 år. Utgång: Vice ordförande i riksdagens skatteutskott, sitter i partistyrelsen, utvald för S i Södermanlands läns valkrets. Berättelse: Huvudsakligen kvinnorna är välkända. Men tillgripes oftast som representanter för det gamla S-läsa.

YLVA JOHANSSON
Ålder: 42 år. Utgång: Vice ordförande i riksdagens skatteutskott, sitter i partistyrelsen, utvald för S i Södermanlands läns valkrets. Berättelse: Socialdemokraten som varit välkänd sedan hon var medlem i S. Berättelse: Uppfattas som en tydlig vänstergrepp.

Högerfalangen inom S

HELENE FRITZON
Ålder: 60 år. Utgång: Kommunråd i Kristianstad, sitter i partiets utvalda utskott, utvald för S i Skåne. Berättelse: Sittar klart till vänster och har gett ut som en av de tydligaste och äldsta ledarna för Mona Sahlin.

ANDERS HERMAN
Ålder: 40 år. Utgång: Ordförande i riksdagens trafikutskott, sitter i partistyrelsen, utvald för S i Stockholm. Berättelse: Uppfattas som en tydlig vänstergrepp.

MONA SAHLIN
Ålder: 53 år. Utgång: Partiledare och riksdagsledamot från Södermanland som ledare för S i riksdagen 2007 till år 2010. Berättelse: Sittar klart till höger inom partiet. Berättelse: Hon har varit i riksdagen sedan hon var medlem i S i Södermanlands läns valkrets. Berättelse: Hon har varit i riksdagen sedan hon var medlem i S i Södermanlands läns valkrets. Berättelse: Hon har varit i riksdagen sedan hon var medlem i S i Södermanlands läns valkrets.

Falangernas kamp

HÖGER OCH VÄNSTER Partiledaren Mona Sahlin har silskott löst den klassiska striden mellan socialdemokraternas höger- och vänsterfalang. De uppsittande SSU-striderna från 1990-talet har flyttat in i partiet, varnar S-kämparna.

vänsterfallet, också kallade förögare och traditionelliser. Hans menar att det inte som utgången för rött rött går att återvända till de äldre som förespråkar den omförändringen.

Traditionellt betecknas det rött skattefritt och socialdemokrater som ett av. Men monar Söderbergs lita, som Mona Sahlin tillika, står även för något tillika A Bergman, vilka för Södermanland.

23 året har varit

(Svenska Dagbladet, 2010-11-12, *Falangernas Kamp*).

När det gäller AKB är polariseringen ett faktum i princip i varenda artikel. AKB och Moderaterna ställs mot varandra. Partiet som till stora delar kritiserar partiledaren och vill att hon ska avgå mot AKB som vill sitta kvar och leda partiet. I texterna som analyserats är det få som framställs vara på hennes sida och hon målas till viss del upp som ensam och utstött.

I väntan på klimax...

Intensifiering som berättarteknik återfinns i samtliga partiledares texter för att eskalera situationen och skapa en så dramatisk rapportering som möjligt (ibid), och används mer och mer desto närmare avgången kommer. Exempel på detta är när media lyfter fram partikollegor som är ledsna och gråter på krismöten. I artiklarna som rör Schyman går det även att urskilja förenkling och konkretisering som berättartekniker. Detta används då som konkreta enkla mått och medel för att få läsarna att lättare ta in vad de läser (Asp, 1986). Exempel på detta i Schymans fall är att specifika belopp och datum nämns.

Alla berättartekniker som lyftes fram i teorikapitlet har kunnat återfinnas i analysarbetet. Den berättartekniken som har varit svårast att urskilja har varit tillspetsning. Tekniken förekommer självfallet men det är svårt att som "läsare" kunna urskilja på vilket sätt journalister och tidningar valt att tillspetsa, då vi inte vet vad ursprungscitatet var eller vad journalisterna har valt att sälla bort. Stereotypisering som berättarteknik återkommer vi däremot till i genustemat.

Vem sätter dagordningen?

I Schymans fall är det tydligt att det är media som sätter dagordningen. Det är SvD som avslöjar hela affären, och driver med hjälp av resten av de svenska medierna den vidare. Media väljer på så vis att lyfta upp Schymans skatteaffär till dagordningen för allmänheten att tycka till om (McQuail, 2005). Vidare väljer media att lyfta upp vissa aspekter av situationen och därmed vilka frågor som uppmärksammas. Bland annat när de väljer att fokusera på vissa skatteavdrag Schyman gjort och inte andra i alls lika stor utsträckning (Strömbäck, 2004). Till exempel lyfter de i stort sätt i varje nyhetsartikel, hennes privata glöggfest och det felaktiga avdraget för det, medan hennes felaktigt deklarerade inrikesresor inte alls benämns i samma utsträckning- trots att det rör sig kring nästan exakt samma belopp. Vilket är tydligt ett resultat av framing (ibid).

När det rör AKB är det istället medlemmarna inom partiet som vill få utrymme i media. De uppmärksammar avgångskrav och anklagar henne öppet för partiets situation och förlorade förtroende bland väljarna. Dagordningsmakten befinner sig då till partiet, och medierapporteringen fungerar som ett forum för partiet där de för ut sin önskvärda dagordning.

I Sahlins fall är det betydligt svårare att urskilja vem som sätter dagordningen. Media uppmärksammar det dåliga valresultatet medan "S-kriget" är det till en början partiet som skapar. Partiet upplevs vilja flytta över dagordningen till partiledningens svårigheter och koppla det till personer, inte minst till Mona Sahlin. Därmed flyttar de fokus från sakfrågor till personfrågor. Detta kan även kopplas till framing-teorin som menar att gestaltningen av en situation handlar om att välja vissa aspekter och belysa åsikter eller idéer för att följa dagordningen (Strömbäck, 2004). Detta är något medierna och Socialdemokraterna turas om att göra vilket även utomstående reagerar på, Lars Ohly kommenterar:

"Ingen nutida politiker någonsin behövt utstå en så omfattande negativ kampanj i medierna. (...) Jag har väldigt svårt att tänka mig att Mona Sahlins hade utsatts för samma typ av negativ kampanj och press – utan stöd från sitt eget parti – om hon varit man."

(Aftonbladet, 2010, 15 november)

6.2 Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i relation till sina personliga egenskaper i samband med respektive avgång?

Följande avsnitt presenterar resultat från studiens andra frågeställning, där analysfrågorna har fokuserat på partiledarnas personliga egenskaper. Frågorna har berört mediernas sätt att presentera partiledarna, vilka relationer som uppmärksammas samt deras roll som privatpersoner. Dessa frågor ställs för att kunna urskilja hur partiledarna porträtteras som privatpersoner i media, samt för att kunna urskilja eventuella paralleller till tidigare forskning som menar att kvinnor gärna beskrivs i relation till sin privatperson.

"Min starka, modiga, snygga fru"

AKB som privatperson och hennes relationer får lite utrymme under perioden som leder upp till hennes avgång. En av de få gångerna hennes relationer nämns är det hennes man David Batras Twitter som citeras "min starka, modiga, snygga fru har idag meddelat att hon ska kliva av som partiledare..." (Aftonbladet, 2017, 26 augusti). Detta bidrar till att hennes personliga persona blir mer tillgänglig och hon blir mer relaterad. Hon blir då porträtterad som fru och en person i den privata sfären. Detta kan kopplas till de två kvinnliga attributen *familj* och *tvåsamhet* (Edström i Ney, 1998), vilka upprätthåller den kvinnliga traditionella stereotypen.

(Aftonbladet, 2017, 26 augusti, 'Nu kanske jag får med mig Anna på turnén')

Intressant i Sahlins fall är att hennes roll som privatperson sällan nämns under perioden innan hennes avgång, förutom när de syftar tillbaka på tidigare skandaler kopplade till henne, så som "Tobleroneaffären". Sahlins familj nämns endast i faktarutor om henne och hennes personliga egenskaper nämns istället i relation till hennes yrkesroll och ledarskap.

Guðrun Schyman beskrivs ofta i en negativ bemärkelse i relation till skatteaffären med ord så som opålitlig och sniken, vilket kan tolkas till könsstereotypiska attribut såsom girig och principlös (Diekman & Eagly, 2000). Som person i dåtidsperspektiv beskrivs hon nästan uteslutande med positiva egenskaper. Hon benämns ofta som feminist och framgångsrik karriärkvinna. Det är också ett starkt fokus på hennes personliga problem, och hennes alkoholism tas upp relativt ofta i texterna. Främst i debattartiklar och ledare. Vad det gäller Schymans relationer så nämns hennes särbo Jaques Öhlund i flera av artiklarna i både Aftonbladet och SvD. Det kan ha sin förklaring i att han varit med och anordnat en glöggfest tillsammans med Schyman, en fest hon försökte dra av kostnader för i sin skattedeclaration. Han deltog även på en middag på lyxkrogen Maxim i Paris tillsammans med Schyman, något som hon även den försökte dra av. Detta kan därmed förklara varför han nämns i dessa artiklar. Öhlund intervjuas även två gånger, där han kommenterar Schymans situation och beskriver henne som trött och stressad. Schyman sätts då i relation till en man som får förklara vad som hänt henne och hur hon mår, vilket kopplas till Maria Edströms idé om att kvinnor tenderar att sättas i relation till, eller är underordnade andra (Ney, 1998). Även hennes före detta make Lars Westman och sonen Dan nämns upprepade gånger vilket även det är en könsstereotypisk porträttering, att kvinnor porträtteras i samband med sin familj (ibid).

"Vänsterdrottningen", "fenomenet Mona" och "elefanten i rummet"

Samtliga partiledare presenteras i nästintill alla artiklar med fullständigt namn, för att senare i texterna bli benämnd med enbart sitt efternamn. Det förekommer även andra epitet i viss utsträckning, såsom "vänsterledaren" och i ett fall "vänsterdrottningen" för Schyman, "fenomenet Mona" för Sahlin och "elefanten i rummet" för AKB, som är en referens till hennes man David Batras humorshow. Att de presenteras med fullständigt namn går i linje med Bromanders resultat om sättet kvinnor blir presenterade i samband med politiska skandaler. Däremot talar det emot tidigare internationell forskning som Bromander presenterar. Denna forskning visar på motsatsen då de säger att kvinnor i politiken tenderar till att bli benämnda med endast sitt förnamn (Bromander, 2012).

6.3 Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i sin yrkesroll i samband med respektive avgång?

I följande avsnitt presenteras resultat från studiens tredje frågeställning. Här handlar det om partiledarnas yrkesmässiga egenskaper och person. Dessa frågor fokuserar på hur partiledarna porträtteras i sin yrkesroll. Detta genom att ställa frågor till texterna om vilka ledaregenskaper de tilldelas och hur deras politiska trovärdighet och agenda framställs.

"Hon har under hela sin karriär fått höra att hon var ytlig och okunnig"

De tre partiledarna porträtteras relativt olika sett till deras yrkesroll. Schyman framstår i sin ledarskapsroll som stark och kompetent. Hon beskrivs i media som handlingskraftig, retoriskt duktig och karismatisk. Detta är ledaregenskaper som enligt Hammarlin och Jarlbro (2014) är positivt betingade. Hennes förmåga att väcka känslor och det faktum att hon är en skicklig debattör, nämns också vid ett flertal tillfällen. "...*Han är också en skicklig debattör, men inte i Schymans klass*" (SvD, 2003, 25 januari). Paradoxalt nog framställs hon i stor uträkning även som otillräcklig, vilket tolkas som en negativ ledaregenskap enligt Hammarlin och Jarlbro (2014). De menar att kvinnor ofta bedöms utifrån hur de får ihop

ekvationen familj och yrkesroll (ibid). Detta är något som Schyman själv bekräftar till en viss del när hon vid ett tillfälle säger att hon har haft svårt att kunna skilja på sin roll som politiker och privatperson (Aftonbladet, 2003, 27 januari).

Schyman tidigare skandaler i sin politiska karriär tas upp i flera artiklar men dessa presenteras snarare som något som gjort Schyman till en mer levande och märgfull personlighet inom politiken. Skatteaffären får ett annat fokus, och media lägger stor vikt på att Schyman går emot de ideal som partiet är starkt förknippade med och som hon själv är en stark förespråkare för.

“Det är lätt att vara för världens högsta skatter, bara de inte drabbar en själv”.

(Aftonbladet, 2003, 23 januari)

Sahlin framställs med blandade kvalitéer. Hon beskrivs som en skarp och duktig debattör. Medarbetare vittnar om att Sahlin besitter intuitiv intelligens och en “osviklig politisk kompass”. Hennes gärningar för partiet får beröm av partikamrater i flera av artiklarna. Samtidigt på annat håll inom partiet, beskrivs hennes ledarskap mer negativt. Många gånger tas det upp att hon för en svårtydlig kommunikation och ett riskfyllt, otydligt ledarskap där hon misslyckas föra fram partiets politik.

Media uppmärksammar vidare kritiker som menar att Sahlins ledarskap är opålitligt och egoistiskt när de påpekar att hon tar beslut för egen vinning för att kunna fortsätta som partiledare. Hon beskrivs även som en person med dåligt självförtroende och inte tillräckligt säker, vilka är typiska negativa ledaregenskaper enligt Hammarlin och Jarlbro (2014). Sahlin framställs som okunnig och i förlängning av det även som otillräcklig i rollen som partiledare (ibid).

“Hon har under hela sin karriär fått höra att hon var ytlig och okunnig. Kanske stämde det. Kanske var hennes främsta egenskaper viljan till makt och förmågan att manövrera.”

(Aftonbladet, 2010, 15 november).

AKBs ledarskap beskrivs på många sätt som lättvindigt. Hon framställs som otålig och oförmögen att stå för sina beslut och åsikter vilket gör att hon porträtteras med negativa ledaregenskaper (Hammarlin & Jarlbro, 2014). Likt Sahlin beskrivs hennes kommunikation som otydlig. Hennes partikollega Pehr Granfalk citeras av Aftonbladet - *“de löften Anna Kinberg Batra gav oss om att bli tydligare, stärka kommunikationen och att hon skulle jobba på att bli mer likeable har inte infriats”* (Aftonbladet, 2017, 23 augusti). Hennes auktoritet blir ifrågasatt och förtroendet inom partiet framställs som lågt, där bland annat Moderaternas ungdomsförbund går ut och säger att de helt saknar förtroende för henne. Pehr Granfalk uttalar sig vid fler tillfällen och hävdar i Aftonbladet dagen efter sitt första uttalande och säger att i stort sett "vem som helst skulle göra det bättre än hon" (Aftonbladet, 2017, 24 augusti).

När AKBs avgång är ett faktum får hon stöttning i både debattartiklar och ledare i de två tidningarna. SvD beskriver hennes yrkesmässiga kunskaper i en debattartikel som följande:

"Kanske var Anna Kinberg Batras partiledarskap dömt från första början. I så fall beror det inte i första hand på henne - hon är en kunnig, skicklig och tuff politiker - utan på hur det gick till när hon valdes."

(SvD, 2017, 26 augusti).

Den politiska agendan

"Idag kallar sig till och med Göran Persson för feminist. I den delen kommer Schymans politiska gärning att bli bestående"

(Aftonbladet 2003, 26 januari)

Ovanstående citat från Aftonbladet visar på den positiva och förstärkande rapportering av Schyman som följer efter hennes avgång. I rapporteringen från de dagar som har analyserats lyfts Schyman och hennes partis politiska agenda upp vid ett antal tillfällen och det är nästintill endast i positiv bemärkelse. De lyfter fram det hon har åstadkommit för partiets räkning och hennes framgångsrika karriär. Till exempel hennes lyckade samarbete med Socialdemokraterna tas upp flera gånger och även hennes feministiska kamp. Vidare belyses hennes ställning i Irakkriget samt hennes "nej till euro"-kampanj. Dock är allt är i retrospektiv om saker hon har åstadkommit.

"Vänsterpartiet samarbetar med socialdemokraterna. Det har gett partiet ett större inflytande än någonsin tidigare och är Gudrun Schymans förtjänst."

(Aftonbladet, 2003, 25 januari).

Jämfört med Schyman är det i AKBs fall istället relativt låg utsträckning som hennes politiska agenda nämns. När den nämns är det decemberöverenskommelsen och misstroendeförklaringarna hon och de andra alliansledarna riktade mot regeringen och SD-förhandlingarna som nämns, de nämns aldrig i några positiva sammanhang utan enbart i negativa och/eller neutrala.

I relation till den negativa kritiken som rapporteras uppfattas AKBs politiska trovärdighet som låg just på grund av det låga förtroendet hon har inom sitt parti. Men även på grund av sättet som hon framställs på. Starka sakfrågor som skapat mycket kontroverser förknippas med AKB och kan påverka väljarnas syn på henne, vilket kan kopplas till framing-teorin (Strömbäck, 2009). Exempel på detta är att nämna hennes närmande mot SD och de missförtroendeförklaringar hon varit med och riktat mot regeringen.

Vid ett tillfälle skriver Aftonbladet att Moderaternas drev mot AKB upplevs som mobbning för väljarna. Karin Nelsson, analyschef på Inizio kommenterar: *"Man uppfattar det här som mobbning och att det inte bara är begränsat till ledarskapsfrågan, utan att det är ett djupare problem inom Moderaterna som parti"* (Aftonbladet, 2017, 25 augusti).

I Mona Sahlins fall nämns främst hennes misslyckade valpolitik och hennes politik framställs som svag och otydlig. Hon får kritik för att hon inte står för något speciellt och att hon endast fokuserar på personer och inte sakfrågor.

Trovärdighet

Den politiska trovärdigheten tas upp i samtliga partiledares fall, och är en central del i hur de porträtteras. För Sahlin och AKB handlar det främst om deras låga förtroende inom partiet inom och det förlorade stödet bland väljarna. Men i Schyman fall tar sig trovärdigheten ett mer komplext uttryck. För trots kritiken som presenterats i media behåller Schyman ett fortsatt stöd av partimedlemmarna i Vänsterpartiet nästan till slutet. Många av hennes kollegor betonar att de vill skilja på hennes politiska gärningar och hennes privatliv. Det indikerar ett starkt förtroende för partiledaren trots att hon är i blåsväder. Däremot verkar hennes politiska trovärdighet mindre stark, och desto närmare hennes avgång kommer desto mer rapporterar media om hennes brister. Som tidigare nämnts är det mycket fokus på att hon gått emot de åsikter hon själv predikar för vilket gör att hennes trovärdighet framställs som låg.

6.4 Finns det några likheter och skillnader i porträtteringen av de olika partiledarnas avgångar ur ett genusperspektiv?

Studiens fjärde frågeställning har haft sitt fokus på genus och könsstereotyper. Frågorna berör könsstereotyper, fokus på kön, hur partiledarens utseende presenteras samt om det finns tendenser till dubbelbestraffning.

“Både intellektuell och starkt emotionell”

Det finns könsstereotypa drag hos samtliga partiledare, som tar sig uttryck på olika sätt. Partiledarna tenderar bland annat att sättas i relation till sin kvinnlighet. Schyman framställs som säker i sin femininitet samtidigt som hon beskrivs som att ha ett starkt självförtroende, vara mycket karismatisk och retoriskt duktig vilka är typiska manliga attribut (Hammarlin & Jarlbro, 2014). Tack vare hennes särpräglade personlighet verkar det vara svårt för media att kunna kategorisera henne. Flera av Edströms både manliga och kvinnliga attribut matchar porträtteringen av partiledaren. Hon är emotionell, erkänner känslor och vacker samtidigt som hon är rationell, maktkampsbenaägen och en aktiv ledare (Edström i Ney, 1998).

“Hon [Schyman] är både intellektuell och starkt emotionell. Hon är androgyn till sitt väsen, väldigt väl hemmahörig i sin kvinnlighet men också lockad av arenorna där männens konkurrensregler gäller. Hon har ledaregenskaper och ser ut att ha ett självförtroende så stabilt att hon vågar blotta sig också i sin vaghet”

(Aftonbladet, 26 januari 2013).

Färgstark och motsägelsefull

FOTO: JOACHIM LUNDGREN

STÖRSTA FRAMGÅNGEN I riksdagsvalet 1998 fick vänsterpartiet 12 procent av rösterna. ...

NYHETER sön 26 jan 2003

Om Gudrun Schyman lämnar partiledarjobbet i dag går Sverige miste om sin färgstarkaste och mest motsägelsefulla politiker.

Hon har kallats såväl varm och begåvad som skamlös och kylig.

När hon valdes till partiordförande för tio år sedan lovade hon att stanna på posten i högst fem år.

(Aftonbladet, 2003, 26 januari, *Färgstark och motsägelsefull*).

Trots att Schyman inte skildras som en typisk kvinna sätts hon relation till sin kvinnlighet på grund av sitt avvikande beteende. Media förutsätter att det *manliga* är norm för de "arenor" Schyman strävar efter (Sapiro i Philipps, 1998). En artikel beskriver henne som "förvånansvärt lugn och svarade kort", vilket tolkas som att hon förväntas vara på något annat sätt - så som känslös och emotionell vilket hade varit ett stereotypt kvinnligt beteende. Det är dock viktigt att påpeka att hon befinner sig i en situation som skulle kunna fordra starka känslor, oavsett kön.

Sahlin utmärker sig bland de tre partiledarna då hon är den enda som flera gånger sätts i relation till partiets tidigare ledare, som alla varit män, "... *Hon har gjort sin karriär med stöd av partiets etablissemang: Thage Peterson (som blockerade hennes interna konkurrent om första riksdagsposten 1982), Ingvar Carlsson, Olof Palme, till och med gamle Gunnar Sträng*" (Aftonbladet, 2010, 15 november). Detta bekräftar Hammarlin och Jarlbros konstaterande att kvinnan framställs som att hon inte lyckats komma dit hon är av egen maskin utan fått hjälp av män, då hennes karriär framställs som ett resultat av framgångsrika män inom partiet (Hammarlin & Jarlbro, 2014). Vad det gäller könsstereotyper beskrivs Sahlin ett flertal gånger som aktiv, stark och rationell, vilket är exempel på manliga könsstereotyper enligt Edström (Ney, 1998). Hon framställs även med kvinnliga attribut såsom känslös, känslomässig och att hon har "nära till tårar" (ibid).

(Aftonbladet, 2017, 26 augusti. *AKB var lätt att offra - som ledare och kvinna*).

AKB porträtteras i relation till sin brist på kvinnlighet. Media uppmärksammar bland annat kritik angående att hon ska ha lett för sällan i TV eller att hon varit för stel - ”Moderaternas problem är inte att AKB är ’robotlik’ i TV eller ler för sällan...” (Aftonbladet, 2017, 25 augusti). Dessa attribut tas upp och skapar till viss del en motargumentation till att den normativa kvinnan bör vara emotionell och visa känslor. Media upprätthåller på samma gång den bilden av AKB som redan finns i och med att de ger utrymme till sådan kritik så som att hon skulle vara ”robotlik”. På presskonferensen för hennes avgång håller AKB ett tal. Talet möts av beundran och beröms bland annat i SvD ”Det var känslomässigt och tydligt. Hon hamnar i ett annat ljus hos det svenska folket” (SvD, 2017, 26 augusti). AKB som tidigare avvikit från de stereotypa kvinnliga attributen såsom känsla, värme och tillgivenhet visar en nu en ny sida av själv, en sida som intressant nog är mer stereotypisk kvinnlig (Diekman & Eagly, 2000).

“En kvinna med makt analyseras hela tiden utifrån att hon först och främst är en kvinna och då förväntar vi oss lite mildare och mjukare uttryck.”
(Aftonbladet, 2017, 26 augusti).

AKB väljer även nämna sin dotter i sitt avgångstal och säger att hon hoppas att hennes dotter kommer få uppleva en kvinnlig statsminister under sin livstid. Hon framstår som mer relaterbar och känslofylld, något hon fått kritik för att inte vara under sin tid på partiledarposten.

Något anmärkningsvärt som enbart verkar förekomma i Schymans fall är hur hon används för att representera och vara ett föredöme för speciellt kvinnor. Hon sätts då i relation till sitt kön och blir en symbol för kvinnor på ett sätt man kan anta att en man inte hade blivit.

“Hur det än går har hon svikit vänsterns värderingar. Hon kan inte längre vara ett föredöme för lågavlönade kvinnor, ensamstående mammor (...) eller andra som behöver en stark offentlig sektor.”
(Aftonbladet, 2003, 25 januari).

En manlig partiledare symboliserar samtliga väljare då han tillhör den politiska normen (Sapiro i Philipps, 1998). Ross och Sreberny-Mohammadi (1997) fastslår i sin studie att när en kvinnlig politiker beskrivs som just en kvinnlig politiker tenderar hennes kön att bli den primära beskrivningen av henne, vilket skiljer sig från den manliga politikern som istället förblir normen och är i första hand partiledare (ibid). Att Schyman då porträtteras som ett föredöme som endast kvinnor kan te sig problematiskt då man på så vis upprätthåller att den manliga politikern är norm.

“Fruentimmer i pumps”

Det var inte ett stort fokus på partiledarnas utseende i någon av artiklarna. I de fall Schymans utseende förekommer beskrivs hon till exempel som ett ”fruentimmer i pumps”, eller att hon har ”röda läppar, långa ben och högklackade skor.” Detta kan kopplas till Edströms könsstereotypiska attribut, där kvinnan är vacker och förknippas med sitt utseende (Edström i Ney, 1998). Ross & Sreberny-Mohammadi (1997) berör också detta fenomen i sin studie och belyser att en konsekvens av detta kan vara att det skapas en konnotation mellan kvinnans utseende och hennes förmåga att göra sitt jobb.

Sahlins utseende benämns ett fåtal gånger men det uppmärksammas bland annat att hon gick och klippte sig dagen innan hon meddelade sin avgång på presskonferensen. Hammarlin och Jarlbro att kvinnliga politiker gärna får frågor om deras utseende och just hur de tar hand om sig (Hammarlin & Jarlbro 2014). Även hennes omtalade ”oskuldsfulla vita” outfit hon bar dagen hon avgick efter ”Toblerone-affären” tas upp och sätts i förhållande till att hon istället bär svart dagen hon avgår som partiledare, något som diskuteras i debattartiklar för både Aftonbladet och SvD. Även här finns paralleller till Ross och Sreberny-Mohammadis studie angående utseende och porträttering av kvinnliga politiker, där valet av klädsel uppmärksammas oavsett vad de har på sig (Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997).

För AKB förekommer det inga beskrivningar av utseende förutom kommentarer av vad hon har på sig under presskonferensen där hon avgår. I jämförelse med Schyman har fokus på utseende minskat och det tenderar att vara mindre intressant för journalister att kommentera. I AKBs fall ifrågasätts det dessutom vad kommentarer om hennes klädsel har för relevans i relation till hennes yrkesförmåga (Aftonbladet, 2017, 26 augusti).

“Damn if you do - damn if you don't”

Det går att urskilja tendenser till dubbelbestraffning i samtliga fall. För Schyman uppmärksammas det i den bemärkelse att hennes avgång både ses som ett måste för att partiet ska kunna överleva samtidigt som hennes avgång skulle lämna partiet i kris - ”damn if you do, damn if you don't” (Ås, 1978). Bland annat Lena Mellin belyser detta i en ledare och beskriver situationen för Vänsterpartiet som att välja mellan ”pest och kolera” (Aftonbladet, 2003, 25 januari). Det är dock viktigt att påpeka att det inte finns något som säger att det inte skulle vara likadant för en man i samma situation.

Sahlin får även hon utstå viss typ av dubbelbestraffning. Den tar sig uttryck i den rapportering som uppmärksammar när Sahlin ställer partistyrelsens platser till förfogande. I detta beslut väljer hon även att ställa sin egen plats till förfogande, något som hon får kritik för. Detta plockas upp av media som rapporterar om missnöjda kollegor som menar att Sahlins utspel endast vara ett spel för galleriet och ett försök att

rädda sig själv. Detta samtidigt som hon innan detta fick kritik för att hon inte valde att omvärdera sitt partiledarskap efter partiets dåliga val.

Den dubbelbestraffning AKB utsattes för påminner om Schymans. Oavsett om AKB valde att avgå eller att stanna som partiledare skulle "svensk politik gå lidande". AKB fick med detta ett ansvar över hela den svenska politikens framtid och vad hon än skulle välja skulle hon troligen få utstå kritik. Även det sätt som AKBs personliga egenskaper framställs på kan tolkas som en form av dubbelbestraffning. I *Det omvända presidentvalet* diskuteras den typen av dubbelbestraffning som Clinton utsattes för och den svåra balansgången mellan ett leende för mycket och att vara för kall (Persson & Milovanovic, 2016). Detta är resultatet av att den politiska arenan länge har associerats som ett manligt yrke vilket kräver att den kvinnliga politikern överskrider traditionella könsstereotyper och tonar ner kvinnligheten. På samma sätt får det inte riskera att gå för långt och slå över åt andra hållet (ibid).

7 SLUTDISKUSSION

Syftet med studien var att undersöka hur kvinnliga partiledare porträtteras i svensk media i samband med deras avgångar ur ett genusperspektiv. Vi ville undersöka om det skett någon förändring över tid och för att ta reda på detta har vi utgått ifrån frågeställningarna:

1. Hur framställer svenska medier kvinnliga partiledares avgångar ur ett medieteoretiskt perspektiv?
2. Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i relation till deras personliga egenskaper i samband med respektive avgång?
3. Hur porträtteras de kvinnliga partiledarna i sin yrkesroll i samband med respektive avgång?
4. Finns det några likheter och/eller skillnader i porträtteringen av de olika partiledarnas avgångar ur ett genusperspektiv?

Vårt resultat visar på tendenser till en medierapportering som till viss del skildrar kvinnor på ett sätt som ligger i linje med genusforskning och stereotyper som kvinnor gärna blir förknippade med. Här syftar vi till Hammarlin och Jarlbro (2014) som visar på att det gärna fokuseras på personliga frågor i kvinnors fall, istället för fokus på sakfrågor. Detta såg vi tendenser av i alla tre fallen, att deras politiska agenda inte fick i närheten lika mycket utrymme som personfrågor. Detta kan dock bero på att analysen har gjorts i samband med kvinnornas avgångar vilket innebär att det måste vara mer eller mindre personligt.

Medias framställning av de kvinnliga partiledarnas utseende nämns i alla tre fallen, dock i mindre utsträckning än vi initialt trodde. Något som talar emot Ross och Sreberny-Mohammadis studie som menar att media gärna har ett fokus på kvinnors utseende i relation till deras förmåga att göra sitt jobb (Ross & Sreberny-Mohammadi, 1997). Det går att urskilja en positiv förändring ur ett genusperspektiv med tiden då utseende verkar bli mindre väsentligt för porträttering av kvinnliga partiledare. Schymans utseende och henne stereotypiska kvinnliga karaktärsdrag framträdde i en högre utsträckning än både Sahlins och AKBs gjorde.

De könsstereotyper som Maria Edström presenterar och som vi utgått från i vår analys visade sig i flera fall av medierapporteringen hos alla tre partiledare (Ney, 1998). Framförallt de kvinnliga stereotypiska dragen emotionell och känsla. Även typiskt manliga stereotypiska drag framträdde, speciellt könsstereotyperna aktiv och marktkampsbenägen (ibid). Det kan antas att kvinnor på dessa höga positioner blir förknippade med manliga stereotypiska drag då de rör sig i en normativt manlig sfär, och behöver besitta dessa egenskaper för att lyckas.

Vi fann även visst stöd i Diekman och Eaglys tes där personlighetsdrag som vanligtvis kopplas till män istället associeras med kvinnor är det framförallt negativt betingade egenskaper (Diekman & Eagly, 2000). I vår studie porträtterades kvinnorna med de negativa manliga stereotypiska dragen så som *egocentriska*, *arroganta*, *giriga* och *principlösa* (ibid). Var som däremot skiljer sig från vår hypotes är att de stereotypiska dragen varit mindre explicita än väntat, det har inte funnits en uttalad kategorisering i medierapporteringen utan har istället innefattat mer implicita skildringar av partiledarna.

Det fanns tendenser till dubbelbestraffning i alla tre fall, om dock inte i en speciellt hög utsträckning (Ås, 1978). Den mest framstående dubbelbestraffningen var i Schymans fall när hennes eventuella avgång framställs som ett måste samtidigt som hon i samma artikel bli anklagad för att lämna partiet in kris om hon lämnar (Aftonbladet, 2003, 25 januari).

Något oväntat som vi inte hade räknat med var att vi i rapporteringen fann en uttalad medvetenhet hos journalisterna om genus och kvinnors ofördelaktiga skildring i media. Det tas upp i alla tre fallen att kvinnorna får utstå hårdare krav och att det tycks vara orättvist, samtidigt som journalisterna ändå väljer att till en viss utsträckning fortsätter manifesterade porträttering de själva kritiserar. Media och journalisterna använder snarare medvetenheten som en disclaimer för att kunna fortsätta i de stereotypiska hjulspåren. Att det finns en medvetenhet i medierapporteringen tenderar att vara positivt för hur framtida kvinnor inom politiken kan komma att porträtteras. Men om den istället används som en parentes i medierapporteringen kommer det snarare leda till en fortsatt stereotyp behandling.

Om partiledarna har visat stöd från sina partier eller ej verkade också påverka medierapporteringen och hur de framställs. I de fall när de har stöd, är artiklarna mer neutrala och av stöttande karaktär. Men i brist på stöd blir tonen mer raljerande och dömande. Detta går i linje med berättartekniken polarisering som är effektiv för medierna att använda sig av (Asp, 1986). Att ställa partiet och partiledare mot varandra kan därmed förklara fenomenet.

Något som springer ur detta och som vi reagerat på under studiens gång är hur partiernas, framförallt Socialdemokraternas och Moderaternas, inställning till kvinnliga partiledare uppfattas. Partierna verkar båda ha valt en kvinnlig partiledare för att det låg rätt i tiden. När detta sedan inte bar vägen valde de att återgå till det mer traditionella och normativa - en manlig partiledare. Detta verkar till viss del vara resultatet av att männen inom partiet håller varandra om ryggen medan kvinnor inom partiet saknar den typen av skyddsnät. Den kvinnliga partiledaren står ensam i den ledande rollen och får det på så vis svårare att sitta kvar på de högsta posten när det blåser. Detta fenomen var tydligt i medias rapportering av AKB.

Socialdemokraterna och Moderaterna, som de två största partierna för Sverige verkar inte heller ha samma utrymme för en partiledare att misslyckas. Och som den första kvinnan på den ledande posten i partierna finns det ännu mindre svängrum. Det verkar som nämns ovan, finnas ett mer öppet behov att återgå till män efter Sahlin och AKB, där medierna uppmärksammar att partierna vill återgå till säkra kort och de mer traditionella ledarna - män. Exempel på detta hittas nedan, från Aftonbladet dagen efter AKBs avgång (2017, 26 augusti).

En stor skillnad i rapporteringen om Schyman jämfört med Sahlin och AKB fall är det lilla utrymme som tycks finnas för de två sistnämnda att misslyckas. Schyman har större svängrum och lyckades sitta kvar som partiledare efter ett flertal skandaler medan Sahlin och AKB avgår efter två relativt korta perioder. Att Gudrun Schyman överlever som partiledare, med flertal kriser och skandaler i bagaget till trots, kan antas vara för att hon inte varit påtänkt som statsministerkandidat. Detta är en tanke som tas upp i medierapporteringen:

“Mona skulle styra riket - då räcker det med en Toblerone för att falla”

(Aftonbladet, 2003, 26 januari).

Då detta är en kvalitativ studie kan inte några generella slutsatser dras men vi tycker oss ändå ha kunnat utröna vissa mönster och tendenser som skulle kunna vara talande för hur medierapportering om kvinnliga politiker i samband med deras avgångar i stort kan se ut.

Studien visade att många tankar vi hade om en könsstereotypisk rapportering av kvinnor i media inte visade sig vara så starka som vi trodde. Det finns absolut tendenser till en sådan rapportering men inte i den utsträckning vi trodde. Det visade sig dock att vår tes om en förändring över tid till stor del stämmer. Fokus på kön och utseende hittas i betydligt mindre grad i rapporteringen om Sahlin och AKB än i Schymans rapportering. Det fanns även ett visst inslag av manliga stereotypiska drag i rapporteringen i samtliga fall - vilket kan ses som ett steg i rätt riktning och att de stereotypiska könsrollerna håller på att suddas ut och att glastaket börjar spricka. Det finns ännu hopp om att AKBs önskan för hennes dotter ska få uppleva en kvinnlig statsminister går i uppfyllelse.

7.1 Vidare forskning

Under arbetets gång med denna studie har det uppkommit idéer och tankar om vidare studier inom samma eller liknande område.

Bildanalys

Det hade varit intressant att göra en bildanalys och studera hur partiledare porträtteras med hjälp av bilder. Förslagsvis ur ett genusperspektiv eller med fokus på bildretorik.

Jämförelsestudie

Att jämföra två partiledare av olika kön och hur de porträtteras i media hade kunnat presentera liknelser och skillnader ut ett genusperspektiv. Till exempel i samband med valåret 2018.

Intervjustudie

En intervjustudie med kvinnliga politiker om hur de upplever porträtteringen av sig själva, likt den Ross och Sreberny-Mohammadi (1997) gör med kvinnliga politiker i det brittiska parlamentet.

Mottagarstudie

En undersökning av hur mottagare upplever partiledare i media hade varit intressant för att få en vidare förståelse på hur media faktiskt påverkar väljare genom sin rapportering.

8 REFERENSER

- Adam, S., & Maier, M. (2010). *Personalization of Politics A Critical Review and Agenda for Research*. *Annals of the International Communication Association*, 34(1), 213-257. Hämtad 2017-11-24 <http://www.tandfonline.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/abs/10.1080/23808985.2010.11679101>
- Aftonbladet. (2003, 27 januari). *Schymans avgång: Avskedsbrevet till väljarna: Jag hoppas ni tror mig - min avsikt var aldrig att fuska*. Hämtad: 2018-01-02. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article10337956.ab>
- Almlöv, Annell, Benckert, Bertilsson, Brunnberg, Carlstedt. Föreningen Kvinnovetenskaplig forskning. (1980). *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*.
- Altheide, D.L. (1996). *Qualitative media analysis*. Thousand Oaks, Calif.: Sage. Hämtad 2017-11-01 <http://methods.sagepub.com/book/qualitative-media-analysis>
- Altheide, D.L. & Snow, R.P. (1979). *Media logic*. Beverly Hills: Sage.
- Asp, K., (1986): *Medialisering, medielogik, mediekrati*. I *Nordicom-Information*, 4.
- Asp, K. (2012) *Journalistboken* Hämtad 2017-10-17: http://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1385/1385205_journalistboken.pdf
- Bjerling, J. (2012). *The Personalisation of Swedish Politics: Party Leaders in the Election Coverage, 1979-2010*.
- Bligh, M., Schlehofer, M., Casad, B., & Gaffney, A. (2012). *Competent Enough, But Would You Vote for Her? Gender Stereotypes and Media Influences on Perceptions of Women Politicians*. *Journal of Applied Social Psychology*, 42(3), 560-597.
- Bromander, T. (2012). *Politiska skandaler! [Elektronisk resurs] : behandlas kvinnor och män olika i massmedia?*. Diss. Växjö: Linnéuniversitetet, 2012. Växjö.
- Bäck, H., Walther, D. (2015) *När blir kvinnor partiledare?* Hämtad: 2017-11-06 <https://maktochpolitik.wordpress.com/2015/02/23/nar-bli-kvinnor-partiledare/>
- Cubas, M. & Höjman, I. (2011, 6 november). *Tobleroneaffären*. Sveriges Radio. Hämtad: 2017-12-23). <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/53728?programid=2519>
- Delling, H. (2015, 26 oktober). *DÖ-kritiker rasar mot Kinberg Batras besked*. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2017-11-22 <https://www.svd.se/do-kritiker-rasar-mot-kinberg-batras-besked>
- Diekman, A., & Eagly, A. (2000). *Stereotypes as Dynamic Constructs: Women and Men of the Past, Present, and Future*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(10), 1171-1188. Hämtad: 2017-11-20 <http://journals.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/abs/10.1177/0146167200262001>
- Eklundh, J. & Gerdfeldter, M. (2017, 25 augusti). *Anna Kinberg Batra avgår som partiledare för Moderaterna*. Sveriges Television. Hämtad: 2017-12-23: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/anna-kinberg-batra-haller-presskonferens-efter-avgangskraven>

- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Eriksson, G. (2010, 15 november). *Här ger Mona Sahlin upp striden*. Svenska Dagbladet.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4., [rev.] uppl. ed.). Stockholm: Norstedts juridik.
- Gustafsson, L. (2017, 20 augusti). *Dagarna som fällde Anna Kinberg Batra*. Sveriges Television. Hämtad: 2017-12-23. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dagarna-som-fallde-anna-kinberg-batra>
- Göransson, A. (red.) (2007). *Maktens kön: kvinnor och män i den svenska makteliten på 2000-talet*. Nora: Nya Doxa.
- Hammarlin, M. & Jarlbro, G. (2014). *Kvinnor och män i offentlighetens ljus*. Johanneshov: MTM.
- Harcup, T. & O'Neil, D.I (2001) *What Is News? Galtung and Ruge revisited*, *Journalism Studies*, 2:2, 261-280. Hämtad 2017-11-08. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616700118449>
- Hinton, P.R. (2003). *Stereotyper, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.
- Hirdman, Y. (2003). *Genus: om det stabila föränderliga former*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Holme, I M & Solvang B K, 1997, *Forskningsmetodik - om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund.
- Holmqvist, A. Jeppsson, J. Karlsson, P. (2017, 24 januari). *Anna Kinberg Batra om förhandlingarna med SD*. *Aftonbladet*. Hämtad: 2017-12-23. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/Er6bP/anna-kinberg-batra-om-forhandlingar-med-sd>
- Jarlbro, G. (2013) *Genusmedveten journalistik*. Studentlitteratur Lund.
- Johansson, A. (1998, 23 juli), "Stockholmare är smartare än lantisar...", *Aftonbladet*, Hämtad 2018-01-02. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/9807/23/moderat.html>
- Jonsson, K. (2003, 26 januari). Gudrun Schyman avgår. *Sydsvenskan*. Hämtad 2017-11-13 <https://www.sydsvenskan.se/2003-01-26/gudrun-schyman-avgar>
- Jónasdóttir, A. G., & Björk, G. (1994). *Teorier om patriarkatet: betydelser, begränsningar och utvecklingslinjer* (pp. 58-83). Högskolan i Örebro.
- Lippmann, W. (1922). *Public opinion*. New York: Harcourt, Brace.
- Karlsson, A. & Svensson E. (2015). *Kvinnliga individer, manliga politiker. En kvantitativ studie om valrörelsen 2014* (Kandidatuppsats). Hämtad: 2017-12-13 <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:794799/FULLTEXT01.pdf>

- Kerpner, J. (2014, 10 september). *Schyman dementerar spritryktena*. Aftonbladet. Hämtad: 2017-12-23. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article19511017.ab>
- Kjellström, J., & Levin Lundberg, A. (2016). WHO'S THAT GIRL? *En kvalitativ text- och bildanalys av hur Anna Kinberg Batra framställdes och porträtterades i svensk dagspress inför partiledarvalet 2015*. (Kandidatuppsats). Hämtad: 2017-11-11 <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/46706>
- McQuail, D. 2005. *McQuail's mass communication theory*. London: SAGE.
- McCombs, M., & Shaw, D. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187. Hämtad: 2018-01-14 http://www.jstor.org.ezproxy.ub.gu.se/stable/2747787?seq=1#page_scan_tab_contents
- Milovanovic, I., & Persson, J. (2017). *DET OMVÄNDA PRESIDENTVALET En Kvalitativ Studie Om Medieporträtteringen Av Hillary Clinton Och Donald Trump* (Kandidatuppsats). Hämtad: 2017-11-11. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/51761>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Aftonbladet*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/aftonbladet>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Anna Kinberg Batra*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/anna-kinberg-batra>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Dagens Nyheter*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dagens-nyheter>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Expressen*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/expressen>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Gudrun Schyman*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/gudrun-schyman>
- Nationalencyklopedin. (2017). *Mona Sahlin*. Hämtad 2017-11-21 <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mona-sahlin>
- Nationalencyklopedin (2017). *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2017-11-22 <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/svenska-dagbladet>
- Ney, B. (red.) (1998). *Kraftfält: [forskning om kön och journalistik]*. Stockholm: Stockholms univ., Inst. för journalistik, medier och kommunikation.
- O'Brien, D. Z. (2015). *Rising to the Top: Gender, Political Performance, and Party Leadership in Parliamentary Democracies*. *AJPS*.
- Phillips, A. (red.) (1998). *Feminism and politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Petersson, O. (1997, 21 januari). *Dagens Nyheter*. DN Debatt: "Ett offer i tiden". *Olof Petersson: Leissners avgång visar att opinionsinstitutet fått för stor makt* Hämtad: 2018-01-02 <https://www.dn.se/arkiv/debatt/dn-debatt-ett-offer-i-tiden-olof-petersson-leissners-avgang-visar-att-opinionsinstitutet-fatt-for/>
- Rosén, H. (2017, 25 oktober). *DN Ipsos: Kraftigt lyft för Moderaterna*. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2017-11-02 <https://www.dn.se/nyheter/politik/dnipsos-kraftigt-lyft-for-moderaterna/>

- Ross, K., & Sreberny-Mohammadi, A. (1997). *Playing house — gender, politics and the news media in Britain*. *Media, Culture & Society*, 19(1), 101-109. Hämtad: 2017-11-13
<http://journals.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/abs/10.1177/016344397019001007>
- Strömbäck, J. (2001). *Gäster hos verkligheten: en studie av journalistik, demokrati och politisk misstro*. Diss. Stockholm : Univ., 2001. Eslöv.
- Strömbäck, J. (2004). *Den medialiserade demokratin: om journalistikens ideal, verklighet och makt*. (1. uppl.) Stockholm: SNS förl.
- Strömbäck, J. (2009). *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. (1. uppl.) Stockholm: SNS förlag.
- Sveriges Dagbladet. (2017). *Välkommen till Svenska Dagbladet*. Hämtad: 2017-12-23.
<https://kundservice.svd.se/omsvd/>
- Söderman, C (2017, 25 augusti). *Kvinnliga politiker måste prestera bättre än män*. SVT Nyheter. Hämtad 2017-10-30 från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/forskaren-kvinnliga-politiker-maste-prestera-battre-an-man>
- TT (2017, 26 augusti) *Expert: Kinberg Batra saknade stöttande gäng*. SVT Nyheter. Hämtad 2017-10-21 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/expert-kinberg-batra-saknade-stottande-gang>
- TT. (2014, 6 november). *"Kinberg Batra beredd att leda M"* Svenska Dagbladet. Hämtad: 2018-01-02: <https://www.svd.se/kinberg-batra-beredd-att-leda-m>
- Vigsø, O. (2004). *Valretorik i text och bild: En studie i 2002 års svenska valaffischer*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Ås, B. (1978). *Hersketeknikker*. Kjerringråd. 1978:3, s. 17-21.
- Österman, H. (2003, 23 januari). *Hon drog av gratisresan*. Aftonbladet. Hämtad: 2018-01-02.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/article10337158.ab>

Bildkällor

- Andersson, S. *Pressfoto på Mona Sahlin*. Hämtad: 2017-12-20.
<https://elisabethoglund.se/blogg/hur/>
- Knutsson, P. *Pressfoto på Anna Kinberg Batra*. Hämtad: 2017-12-20.
<https://moderaterna.se/pressbilder/142>
- Wettersten, O. *Pressfoto på Gudrun Schyman*. Hämtad: 2017-12-20.
<http://www.dagensarena.se/opinion/gudrun-schyman-vi-vill-att-alla-ska-spela-roll/>

BILAGA I ANALYSSCHEMA

Nedan återfinns det analyschema som använts i studien.

Tema 1 - Allmänt

Vilken är artikelns huvudsakliga fokus? Är det politiskt eller personligt?

Här kommer vi att undersöka om artikeln handlar om politiska aspekter eller om partiledarens personliga liv.

Hur beskrivs partiledarna huvudsakligen? Positivt, neutralt eller negativt?

Här letar vi efter negativa, positiva eller neutrala anspelningar ord och uttryck för att avgöra hur partiledaren som helhet upplevs. Med positivt menas värdeord som tydligt kan associeras som positivt betingade, och motsvarande gäller för negativa värdeord. Positiva värdeord kan till exempel vara: lugn, stabil, stark och ansvarstagande. Negativa kan istället vara: osäker, opålitlig, defensiv och svag.

Får partiledaren komma till tals eller blir hon endast omnämnd?

Ställs partiledarna till svars, får de ge sin bild, eller talar andra om henne?

Anges källor?

Om ja, vilka? Anonyma eller titlar?

Finns det något journalistiskt förhållningssätt som framkommer?

Dömmande, stöttande, humoristiskt, beskrivande, återberättande, tolkande, analyserande, raljerande?

Kan några berättartekniker urskiljas i artikeln? och i så fall vilka?

Här tittar vi efter berättarteknikerna: Tillspetsning, Förenkling, Polarisering, Intensifiering, Personifiering, Konkretisering, Stereotypisering (Asp, 1986).

Tema 2 - Personliga egenskaper

Hur presenteras partiledarna?

Här tittar vi på vilken titel som används. Förnamn, efternamn, fullständigt namn, partiledare. Detta med bakgrund till Bromanders forskning som visar att kvinnor i lägre utsträckning blir refererade till sin titel än män (Bromander, 2012). Vi vill nu titta på om så är fallet även här och vad kvinnorna istället får för epitet.

Nämns några relationer?

Presenteras partiledarna i någon relation till exempel sin familj, vänner och/eller kollegor.

Hur framställs de som privatpersoner?

Hur framställs partiledaren som till exempel förälder, vän, partner.

Tema 3 - Yrkesrelaterade egenskaper

Hur framställs de i sin yrkesroll?

Vilka egenskaper beskrivs de med kopplade till sina yrkesroller. Rationella, retoriskt duktiga, inkompetenta etc.

Hur beskrivs deras ledarskap?

Positiva ledarskapsegenskaper: kompetens, styrka, balans, självsäkerhet, frälsare*.

Negativa ledarskapsegenskaper: inkompetens, osäkerhet, inte tillräcklig, känslig*.

*Hammarlin och Jarlbro, Kvinnor och män i offentlighetens ljus, 2014

Hur framställs partiledarnas politiska agenda? (sakfrågor)

Här letar vi efter huruvida partiledarnas politiska åsikter och/eller sakfrågor framkommer i artiklarna. Detta för att kunna se hur stort fokus som ligger på sakfrågor för de kvinnliga partiledarna, i enlighet med Hammarlin och Jarlbro (2014).

Framställs partiledarna som politiskt trovärdiga?

Detta kommer vi att kunna besvara med hjälp av svar från de tidigare frågorna om hur deras ledarskap beskrivs, om de beskrivs som erfarna, handlingskraftiga och är tydliga med sin politiska agenda.

Hur beskrivs partiledarnas relation till sitt parti?

Hur är relationen mellan den avgående partiledaren och hennes kollegor/partimedlemmar. Finns det förtroende inom partiet för partiledaren? Visar de något stöd, tar det på sig något ansvar för avgången, eller beskrivs partiledarens avgång som "lösning på problem"?

Tema 4 - Könstereotyper

Finns det några könstereotypiska framställningar i texten?

Här utgår vi från Maria Edströms samt Diekman och Eaglys könstereotypiska attribut.

Nämns utseende, i så fall på vilket sätt?

Här undersöker vi om artiklarna benämner partiledarnas kroppar, utseende och kläder. Eller annat utseende relaterat.

Påpekas könet?

Till exempel om ordet "kvinnlig" finns med före ordet "politiker".

Finns det någon antydning till dubbelbesträffning i texten?

Här utgår vi från Berit Ås definition av dubbelbesträffning. Det kan till exempel vara om partiledaren i fråga får kritik för att hon tar för mycket plats och i andra stunden får kritik för att hon är tillbakadragen och oåtkomlig.

BILAGA 2 ANALYSPROTOKOLL

Tema 1 - Allmänt

	Gudrun Schyman	Mona Sahlin	Anna Kinberg Batra
Vilken är artikelns huvudsakliga fokus? Är det politiskt eller personligt?			
Får partiledaren komma till tals eller blir hon endast omnämnd?			
Anges källor?			
Finns det något journalistiskt förhållningssätt som framkommer?			
Vad finns det för berättartekniker?			

Tema 2 - Personliga egenskaper

	Gudrun Schyman	Mona Sahlin	Anna Kinberg Batra
Hur presenteras partiledarna?			
Nämns några relationer?			
Hur framställs de som privatpersoner?			

Tema 3 - Yrkesrelaterade Egenskaper

	Gudrun Schyman	Mona Sahlin	Anna Kinberg Batra
Hur framställs de i sin yrkesroll?			
Hur beskrivs deras ledarskap?			
Framhävs partiledarnas politiska agenda? (sakfrågor)			
Framställs partiledarna som politiskt trovärdiga?			
Beskrivs avgångarna som de valt själva?			
Relationen till partiet			

Tema 4 - Könstereotyper

	Gudrun Schyman	Mona Sahlin	Anna Kinberg Batra
Finns det några könstereotypiska framställningar i texten?			
Nämns utseende, i så fall på vilket sätt?			
Påpekas könet?			
Påpekas ålder?			
Finns det någon antydning till dubbelbestraffning i texten?			